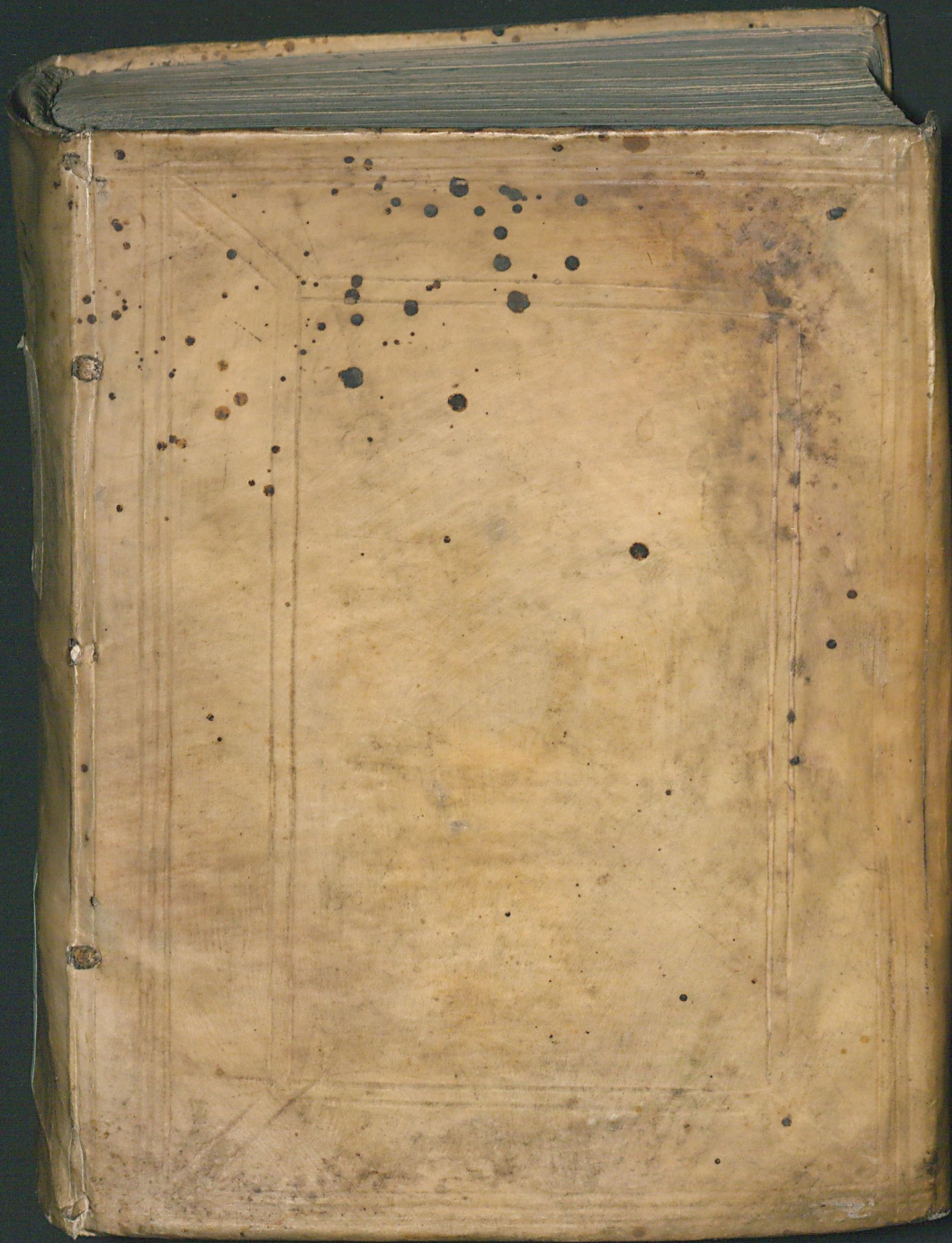

Stochflecke

P. f. 173

Theor. P. VIII. 367 641.

EXPLICATIO

ἑλεγκτικὴ

Evangelii Domin. III.

Adventus.

Quam

P R E S I D E

Dn.

JOHANNES GERHARDO

DOCTORE ET PROFESSORE
THEOLOGO

Suo

Patrono, Praeceptore & Fautore omni honoris
& observantia genere colendo

Ad disputandum proponit

BERNHARDUS DERSCHOW

Regiom. Borussiae.

Ad diem XIV. Decemb. horis à sexta matutinis.

ANNO M. DC. XVI.

J E N A E

Typis TOBIAE STEINMANNI.

Admodum Reverendis, Clarissimis & Prae-
cellentissimis VIRIS

DN. FRIDERICO BALDUINO,

SS. THEOLOGIAE DOCTORI, ET IN INCLYTA
ELECT. SAXON. AD ALBAM ACADEMIA PRO-
fessori publico, Ecclesiae Witebergensis Pastori
vicinarumq; Superattendenti
fidelissimo.

DN. BALTHASARI MEISNERO,

SS. THEOLOGIAE DOCTORI ITIDEM
EXIMIO, EIUSDEMq; PROFESSORI
dignissimo & longè cele-
berrimo.

Dominis Mæcenatibus, Præceptoribus & Fau-
toribus suis æternum colendis &
venerandis.

Theologicam hanc ἀσκησιν, in debita
gratitudinis & perpetua observan-
tia symbolum, ac felicissimum novi
anni auspiciū

Offert & consecrat

Bernhardus Derschovv
Autor-Resp.

ΣΥΝ ΘΕΩ.

THESIS I.

Vod in fine hodierni Evangelii de Johanne Baptista enunciat *τὸ λόγιον* ex Prophe- ta Malach. 3. v. 1. Ecce ego mitto angelum meum an- te faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te; id excellens ille nuncius Messiae praecursor inter alia praestitit *τὸ ἔργον* etiam in hujus Evangelii principio, duos ad Christum ablegans discipulos, sicq; hoc ipso viam ei parans ad salutarem *ἡσυχασίαν* in ipsorum corda & men- tes introducendam, & exinde conceptam de Johanne magistro suo *ἡσυχίας* penitus evellendam.

II. Pro luculentiori autem totius hujus historiae tractatione, *Partitio Evangelii,* quam & *Matthaeus c. 11.* & *Lucas c. 7.* describunt, tres ejus princi- pales possunt constitui partes: Prima complectitur legationem *Johannis ad Christum,* Secunda Christi responsum, Tertia & ultima ejusdem de Johanne testificationem.

Pars I. De Legatione

JOHANNIS.

III. Circa primum hujus Evangelii membrum notandae ve- niunt aliquot circumstantiae: 1. Vnde. 2. Quos. 3. Quod. 4. Cur *Circumstan- tia q. in le- gatione hae notanda.* Baptista ablegavit. Prima circumstantia describitur a *Matthaeo d.c.* v. 2. quod Johannes inde miserit, ubi Christi miracula, quae tum verbo tum facto operabatur per seipsum, praedicari audiebat, quod contigit *ἐν τῷ δεσμοῦν*, quae vox *carcerem* proprie signifi- cat, in quo victi asservantur ad supplicium, a verbo *δεσμός* vincio. *Unde Jo- hannes mi- serit.* Vulgata habet, *in vinculo*, sed cum vinculorum nomine apud Lati- nos tam compedes quam carcer ipse veniant, non est ut eam re- jiciamus, Alibi, nempe *Matth. 14. v. 3.* ubi causae propter quas Jo- hannes

hannes in vincla coniectus, commemorantur, nempe quod incestuosas nuptias Herodis cum Philippi fratris uxore Herodiade improbasset, vocatur locus iste *Βουλαή*, custodia, Syriaca versio hunc locum appellat *בית דב* id est Domum vineorum, quæ expositio nostræ planè est consentanea. Ubi tamen & hoc obiter notandum, omitti à Syro interprete præpositionem *IN*, quæ alias denotatur litera *ב*, quia hic dictio, cui præfigenda erat, à *ב* incipit, ubi concursus similium literarum ut ab Hebræis, ita quoque à Syris vitari solet.

Quos miseris. IV. Altera circumstantia similiter extat v. 2. ablegasse videlicet Johannem discipulos suos, à quibus opera Christi in vinculis audierat, & illos quidem non omnes, sed ex eorum numero duos. Hisce totum negotium demandavit, siquidem ad illud expediendum, pluribus minimè opus erat. Hi enim sufficiens testimoniū perhibere potuerunt contra multos alios incredulos discipulos, sicut olim Josua & Caleb contra multos alios ad terram Canaan explorandam missi contestando steterunt, Num. 14. Et in ore duorum aut trium consistit omne verbum, Deut. 19: v. 15. Matth. 18. v. 16.

Ad quem miseris. V. Accedit tertia *περίστασις*, quò istos suos discipulos Johannes ablegavit. Ubi textus iterum satis clarè innuit Terminū ad quem hujus legationis fuisse Christum Jesum. Sic enim verba sonant: *Iohannes cum audisset in carcere opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi &c.* Et mox v. 4. Et respondens Iesus &c.

Cur miseris. VI. Ultima circumstantia hujus partis, quæ est de causa hujus missionis, difficultate non caret. Verior tamen est sententia, Johannem Baptistam in hac legatione non tam sui ipsius (ipse enim non dubitavit de Christo non poterat, quia 1. ab utero sanctificatus Luc. 1. 2. cœlitus ipsi manifestatus fuit Messias, Iohan. 1. v. 33. 3. toto sui ministerii tempore testatus est de Christo. 4. à Christo ipso in hoc Evangelio est excusatus) quam aliorum in fide vacillantium, & imprimis discipulorum suorum rationem habuisse, quorum animos erronea hæc opinio occupaverat, ut statuerent Johannem magistrum suum esse illum in V. T. à Deo promissum Messiam, proinde invidiæ stimulis contra Christum agitati, semper ab eo alieniores erant, quæ res, ait Chrysost. maxime verbis ipsorum comprobatur. Dicebant enim ad Johannem: Qui tecum erat trans Iordanem, cui & testimonium perhibuisti, ecce is baptizat, & omnes ad eum veniunt: ac rur-

sus de mundatione facta est quaestio inter Iohannis Discipulos & Iudeos: prae-
terea Iesum aggredientes dicebant, Cur nos & Pharisei jejunamus frequen-
ter, discipuli autem tui non jejunant. Homil. 37. in Matth.

VII. Hanc ergo falsam opinionem suis discipulis exemiturus
Baptista ad Iesum eos remittit & vult, ut ex verbis & factis ipsius
colligant, utri titulus ac elogium Messiae recte competat, sibi-
ne an Christo, memor vocis paternae coelitus delapsae: Hunc audite
Matth. 17. v. 5.

IX. Et ad hoc feliciter exequendum, tempestivam occasio- *Quando*
nem, quam hactenus diu captaverat, ipsi prae buerunt miracula & *miserit.*
opera Christi, & in specie filii viduae Naiticæ excitatio à mortuis,
quemadmodum ex Luc. c. 7: constat, qui hoc miraculum cum le-
gatione Iohannis ita recte connectit, ut sine violenta & contorta
explicatione se jungi nequeant. Dicit enim v. 16: Populum ob hoc fa-
ctum magnificasse Deum dicendo: Prophetam magnum surrexit in nobis, & Deus
visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo de eo in universam Iudaeam &
omnem circa regionem, vers. 17. Ac statim in uno quasi contextu sub-
jicit v. 18. Et nuntiaverunt Iohanni discipuli ejus de omnibus his, & convo-
cavit duos &c. Unde ulterius manifestum evadit, Evangelistam Lu-
cam ordinem temporis in hac historia enarranda observasse,
quem Matthaeus non attendit.

IX. Ceterum ita informar quaestionem Iohannes quasi ipse *Baptista dis-*
dubitarer, quia discipuli proprio ausu eam de re Christum alias *discipulorum*
nunquam appellassent. Sicut interdum optimus quisque medicus ut *infirmat*
aegrum sanet, seipsum aegrotare simulat, Quo spectat dictum Apo- *in se suscipit*
stoli 2. Cor. 11. v. 29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et hanc
genninam esse missionis causam, parer prae ista th. 6. adducta, ex
ratione, quae v. 2. exprimitur: Cum audisset Iohannes opera Christi, i. e.
miracula, misit &c. Anne miracula Christi trahere potuerunt ad
dubitandum virum illum, qui antea sine miraculis, non solum in
Christum crediderat, sed etiam publice eum agnum Dei tollentem
peccata mundi proclamaverat, Iohan. 1. Discipulos itaque mittit,
ut miracula videant, & de Christo dubitare desinant. Hinc Autor
imperfecti operis Homil. 27. Volebat, inquit, Iohannes discipulos suos Chri-
sto adungere, tanquam si providus Pater moriens filios suos consignet fidei
tutore. Desiderabat enim vivens plenam fidem videre discipulorum, & sine
dubitatione aliqua credentes in Christo.

Quæstio
Christo pro
posita qua-
sit.

X. Quæstio verò quam Legati ad mandatum magistri Johannis proponunt Jesu, est hæc: *Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος* ἢ *ἐτερον προσδοκῶμεν*; Tunc es ille qui venturus est, an alium expectabimus? & sic vocabulum *ὁ ἐρχόμενος* rectius redditur, ut habeat significationem temporis futuri, & idem sit ut *ὁ ἐλευσόμενος*, sicut *Matth. 2. v. 4. γενῆται* ponitur pro *γεννηθήσεται*; quam per tempus præteritum, sive perfectum, *Venturus fuit*, sive plusquamperfectum, *Venturus erat*, quemadmodum vult Beza, Vid. celeberr. Theol. Chemnit. in sua Harmon. Evangelica c. 55. Græci namq; perpetuò ferè hac voce futura describunt, ut annos futuros *Genes. 4. v. 35. Venturam generationem* *Psal. 21. v. 22. & 70. v. 13.* tempus ipsum futurum *Eccles. 2. v. 16.*

XI. Et sanè si participium *ἐρχόμενος* per præteritum hîc exponendum esset, everteretur quæstio discipulorum. Qui enim dubitanter ἀπὸ αὐτοῦ aliquid interrogat, is neque aliquid affirmat neque negat. Atqui Johannes prius facit, non quod ipse dubius de Christo esset, sed ut suos discipulos, quos fluctuare atq; ipsius assertioni non credere videbat, in sanam viam reduceret. Quomodo igitur in hac quæstione affirmare potuit Messiam venisse, quod formulæ istæ in præterito involvunt.

XII. Respexit itaq; Baptista vocabulo isto *ὁ ἐρχόμενος* ad promissionem Patribus factam, q. d. Tunc is, qui venturus est secundum promissionem Dei in carnem ad salvandum mundum. Et hoc sensu appellatio accommodari potest ad Christum incarnatum in V. T. *ὁ ἐρχόμενος*, scil. qui prædictus est, quod sit venturus; & ad Christum exhibitum & incarnatum in N. T. ut sic *ἐρχόμενος* noëret, qui prædictus fuit, quod deberet venire, quæ est vera Christi periphrasis.

XIII. Simili loquendi modo paulò pòst dicitur: *Ipse est Helias qui venturus est*, id est, qui ut venturus, apud Malachi, describitur. Vox *ἐτερον* idem significat hîc quod ἄλλον, quam etiam Lucas expressè ponit. *προσδοκῶμεν* expectamus, pro expectare debemus, *Flaccius*. Est Hebraismus admodum frequens in Scriptura, ut *Matth. 5. v. 46. & c. 6. v. 1. Luc. 1. v. 34. c. 13. v. 32. Iohan. 6. v. 28. & alibi. Confer Illyricum part. 2. clav. script. tract. 3. mihi pag. 247.* In quadam editione Beza Tiguri excusa legitur *προσδοκῶμεν*, sed videtur σφάλμα Typographicum.

QV

QVÆSTIONES DUBIÆ EX PRIMA
PARTE EVANGELII.

Quæst: I. *An ad doctrinam Lutheri quen-
quam adducere liceat?*

Circa hanc materiam non immerito propter adversariorum corruptelas & depravationes, aliquot moventur quæstiones, & primò circa legationis terminum ad quem: An ad doctrinam Lutheri quemquam liceat adducere? Negativam ex hoc textu acerbillimis verbis propugnare sibi proponit Iodocus Nahum, Domin. III. advent. pag. 37. *Sacrilegi sunt, inquit, qui homines ad Papam, ad Lutherum, Zwinglium aut Calvinum eorumque doctrinam deducunt. Hi enim errare possunt, hi pro nobis crucifixi non sunt: Christo errare nescienti & pro nobis crucifixo discipuli sunt adducendi. Iohannis discipuli satis superq. nos docent, quantum damni regno & Ecclesie Christi afferat, à magnis viris, etiam graviter ac fideliter in Ecclesia laborantibus pendere? quantum certamen nobis peperit Lutheri à discipulis ejus in cælam sublata autoritas & quas factiones acturbas Corinthiæ Ecclesie dedit nimia ministrorum admiratione? Si tantum id vellet hic Calvini in fide socius, non esse alius cuius Theologi autoritatem ita magnificandam, ut non multis parafangis semper præferenda sit autoritas Scripturæ & Christi, facillime nos haberet quoque, sed latet angvis in herba, longè aliud intendit & præcipuos ille Spiritus, nempe ut à sana doctrina Lutheri super fundamentum, q. est Christus & ipsius verbum extructa, abducti, Lutherianorumque nomine abjecto, sub generali Christianismo, vel Orthodoxorum, vel ut recentiores Calviniani appellari maluerint, Reformatorum titulo ad Syncretisimum & fraternam coalitionem cum iis conspiremus, utque sic sub communi Christianorum vel Evangelicorum nomine hæresin suam palliare, & simpliciores facilius decipere possint. Nam si aqua lance ponderentur singula, in fundamento fidei consensus Evangelicorum est, inquit Pareus in Irenico cap. 29. motiv: 19. Et in uno tantum doctrina capite, eog. fundamentum directè & non concernente, dissentiunt. ait idem cap. 13. Verum enim verò respondemus nos verbis Apostoli ex 2. Corinth. 6. v. 14: *Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci cum tenebris? quæ con-**

*Lutheri no-
men cur de-
trellit Cal-
viniani.*

*ventio Christo cum Belial? aut que pars fidelium cum infidelibus? Pax esse
 hæc non Evangelica sed Samaritana, concordia non Orthodoxa
 sed Ariminensis & Hæretica, quam studiosè nos vitare jubet
 D. Paulus Tit. 3. vers. 10. & Iohann. Epistola 2. v. 10. Si quis venit ad vos, &
 hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis.*
Non potest *qui enim dicit ei Ave, communicat operibus ejus malignis. Quam verè a nostrum*
syncretis- *cum Calvinianis in articulis fidei consensum jactitet Pareus, pa-*
mus inter *gellæ hæc non admittunt refutare. Vid: ea de re Clariss. Leonhard.*
nos & Cal. *Hutterus in Irenico verè Christiano Pareo opposito. Deinde quod nomen*
Vinianos *Calvini adeò odiosum est Nahumio, ut illud modis omnibus*
locum ha- *à se amoliri studeat, immò sacrilegum vocet, qui aliquem ad Cal-*
bera. *vinum vel Zuinglium eorumque doctrinam deducit, inde haud*
Sorex suo *obscurè colligitur hominum horum doctrinam, qui tamen totius*
judicio pe- *Reformatæ religionis autores sunt & capita, suspectam & verbo*
rit. *Dei prorsus contrariam esse. Tertiò à Luthero denominamur,*
Lutherani *ut verioris & purioris religionis ac fidei assertore & ministro, non*
à Luthero *tantum à gratiæ vel fidei magistro, seu novi dogmatis invento-*
& Christo *re; à solo autem Christo tanquam fidei ejusdem Autore, Christiani*
nomen sor- *ni nuncupamur, suntque hæc nomina non opposita, sed subordinata.*
tuntur. *Quarò nec ex illa missione discipulorum Johannis ad*
Christum ullo modo sequitur, non esse diversas sectas à suis Do-
ctorib. distinctionis causa denominandas, quin potius contrariū
inde sit manifestū. Nā discipuli Johannis tam antè, quam post hæc
ipsam legationem discipuli Johannis sunt nominati, licet postea
utriusque tam Johannis, quam Christi doctrinam fuerint am-
plexati. Quod verò initio magis diligenter Johannem quam
Christum, in causa non fuit nomen, aut amor erga Baptistæ do-
ctrinam, ut sibi imaginatur Nahum, quippe quæ à Christi præceptis
ne in minimo quidè discrepabat; sed judicii perversitas in disci-
pulis, & offendiculum, quod ex humili & servili specie ac condi-
tione Christi sumserant, unde Christus gravem hanc admonitio-
nem suæ responsioni ad discipulos annexit: Beatus, qui non fuerit
scandalizatus in me. Quintò factio illa Corinthiaca, quæ alius se
dixit esse Pauli, alius Apollinis, alius Cephæ, alius Christi, nihil ad
rem facit. Ibi enim erat inutilis consentientium in vera fide
scissio, hic videlicet inter nos & Calvinianos, est necessaria, pro-
pter diversum fundamentum dissenso, Ibi tantum lis erat de
perfo-

personarum præminentia, ob inæqualitatem donorum in iis,
 quis major esset, num Paulus, num Cephas, num Appollo; hic de
 doctrina ipsa & fundamentalib. religionis articulis controver-
 sia agitur. Ibi Apostolorum nomina sibi ita tribuebant Corin-
 thii, ut Christum interim seponerent; nos verò Lutheri nomen
 ita ferimus, ut in omnibus Christum perpetuò præferamus.
 Quemadmodum ergò tempore Christi, discipuli Johannis, no-
 men quod à Ductore suo, qui tamen pro illis crucifixus non erat,
 duxerant, citra illum sacrilegium impositum fuit, quamvis post-
 modum toti à Christo penderent, ut hoc pacto à Saducæis & Pha-
 risæis distinguerentur, & Paulus ipse se Phariseum vocat, ut à Sa-
 ducæis, quoad articulum de resurrectione mortuorum dissentire
 videretur, *Act. 23. v. 6*; ita à verbo Dei nequaquam alienum est,
 ut quatenus Christi doctrinam sequimur, Christiani, & eandem
 doctrinam à Luthero tanquam fidei Christi Præcone secundum
 Spiritus S. ductum dextre explicatam sectamur, *τῆς διακρίσεως ἐκείνης*
 Lutherani denominemur. Vicissim quemadmodū hæretici, qui
 Nicolai falsam doctrinam sunt secuti, dicuntur Nicolaitæ, *Apocal.*
2. v. 6; Sic qui falsa Calvini dogmata exosculantur, optimo jure
 Calviniani nominantur. Quod Pareus ipse veritatis claritate
 pressus fatetur, in hæc verba erumpens super *1. Corinth. 1: An non*
licet Hæreticos nominibus suorum autorum appellare ut caveantur? Quid
 ni liceat, quando de Hæresi constat? Sic enim Scriptura Nicolaitas, Li-
 bertinos appellat. Subsumo: De Hæresi Calvini constat, quod à
 nostratibus Theologis hæcenus ad oculum demonstratum.
 Ergò qui Calvini dogmata probant, Calviniani verè appellantur.
 Colophonis loco adjiciam constitutionem Imperat. *Theod. & Va-*
lentin. de simili controversia ad Leontium *l. 6. Damnato. C. de Hære-*
tic. Damnato portentose superstitionis autore Nestorio, nota congrui nominis
 ejus inuratur gregalibus, nec Christianorum appellatione abutantur:
 sed quemadmodum Ariani ab Ario lege divæ memoriæ Constantini ob simi-
 litudinem impietatis, Porphyriani à Porphyrio nuncupantur; Sic ubique
 participes nefariæ sectæ Nestorii, Nestoriani vocentur, ut ejus scelus sunt in-
 deferendo Deum imitati, ejus vocabulum jure esse videantur sortiri. Jam
 cum de similibus idem sit judicium, Calvini assecclas meritò Cal-
 vinianos appellamus. *ὁπότε ἐκεῖ δειγµα.*

Calvini
 assecle rectè
 Calviniani
 vocantur.

B

Quæst.

Quæst. II. An Sacramenta conferant recte
uentibus salutem?

Errores erroribus cumulans negativam cum Calvinianis & Photinianis, qui in quamplurimis fidei articulis unum jugum trahunt, etiam hic asserere nefas non ducit Nahum, sic enim ibid: pergit: Peccant quoq; contra hanc doctrinam, nempe legationem Johannis ad Christum, qui salutem non in Christo, sed in ceremoniis externis, in Baptismi aqua, in Cene Sacramento externo, in missis, vigiliis, peregrinationibus, ceteris nosynis ac jejuniis querunt. Solus enim Christus peccata nostra expiavit, ac Patri caelesti nos reconciliavit: in totum ergo hæc laus illi tribuenda est, ac in communionem & societatem ejus nulla creatura est admittenda. Sed quis non videt hominis hujus perverissimum, in opprimenda veritate animum? Eiusdem farinae censet & commisceet sacratissimas à Christo institutas & severe commendatas Sacramentales actiones, cū Idololatricis & superstitionis Pontificiorum cultibus & ceremoniis. Quod blasphemum.

Sacramen-
ta & Chri-
sti meritum
male oppo-
nuntur.

II. Opponit pessimè meritum Christi, & Sacramenta ab ipso Christo ordinata, quæ tamen in gradibus sunt subordinata, diversa sunt non adversa. Salvamur merito Christi, ut causa efficiente meritoria, & Salvamur quoq; per verbum seu Evangelium, ut causam instrumentalem sive medium offerens. Salvamur etiam per Baptismi & cene Dominicæ Sacramentum, ut medium partim exhibens partim obsignans. Salvamur denique etiam per fidem, ut medium apprehendens & applicans. Hæc qui opponit agens
tis diabolus vehementer laborat, & turpem oppositionis elenchum committit.

Baptismus
salvat.

III. Contradicit manifestis Scripturæ testimoniis. Sic namque Apostolus Tit. 3. v. 5. Salvos fecit nos Deus per lavacrum regenerationis &c. Et 1. Petr. 3. v. 21. Salvat nos Baptisma. Quod ipsum etiam innuunt verba Eucharistiæ, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur in remissionem peccatorum. Hic est sanguis meus, qui pro vobis effunditur in remissionem peccatorum. Quibus ergo manducatione corporis, & bibitione sanguinis obtingit remissio peccatorum, quin illis etiam salus obtingat, nemini debet esse dubium. IV. In Baptismo, aquæ nudæ & simplicis, seu ut vocat Catechismus Smaltzii materiali illam vim non assignamus, sed quatenus certo Dei verbo est sanctificata, cum quo & per quod Spiritus

pietate penitus abhorrentem, atque è Theologor. Scholis diu ex-
 plosam brevitati studentes relinquimus. Vid. *Salmeron. tom. 4. com-
 ment. in Evang. Hist. part. 2. tractat. 1. Barrad. tom. 2. lib. 8. c. 8. Costerus*
Opinio II. Conc. 2. pag. 22. Alii Johannem istâ quæstione solatium sibi expe-
 ctivisse statuunt. Sic enim Pelbartus de *Themesvvar Domin. II. Advent.*
serm. 1. Interrogavit etiam Iohannes Christum propter suam consolationem
 ex admiratione & amore. Et mox distingvit inter quæstionem
 dubitationis, admirationis & dilectionis. Et addit: Sic Iohannes quæsit,
 non dubitando, sed ex amore & admiratione tantæ pietatû Christi, quod vi-
 delicet veller in propria persona descendere ad Patres in limbo detentos, qui-
 bus gaudium volebat annunciare. Præterquam autem quod hæc sen-
 tentia crassissimum foveat errorem de limbo Patrum, de quo
 mox plura, non potest admitti ob sequentes rationes: 1. Quia
 non consentit cum responso Christi, qui nihil de suo ad Patres in
 limbo descensu Johanni renunciare jubet, sed miracula, quæ audi-
 verant & viderant. 2. Repugnat testimonio Christi addito de
 Johanne, quem ob constantiam minimè laudasset, si consolatio-
 nem in carcere tam seriò desiderasset. 3. Et quid opus habuit
 consolatione, qui Spiritu consolationis ab utero materno repletus,
 atque ab eo in fide confirmatus fuit *Luc. 1. v. 15. & 80.* 4. Nec le-
 gitur grande peccatum ullum fecisse, quo Spiritum S. amiserit.
Opinio III. Alii Johannem hanc legationem idè instituisse, ut ipse quod Iudæi
 neglexerant, impleret, ut sic Christus interrogatus, Messiam se esse apertè po-
 pulo indicaret, quæ verba sunt Barradi d. l. Sed & hæc interpretatio
 est inconveniens. 1. quia jam antè extabat publicum testimonium
 de Christo, illum esse verum Messiam & dilectum Filiû Dei Patris
Matth. 3. v. 17. quod omnibus non præfactæ mentis hominibus
 sufficere potuit. 2. Christus hoc ipsum miraculis satis confirma-
 vit. 3. Hoc pacto voluntatem Baptistæ vel non rectè intellexit
 set Salvator, vel ejus quæsitum, ut indecens improbasset, siquidem
 expressis verbis se Messiam non est professus, sed discipulos ad
 miracula remisit, quod tamen utrumque absurdum, & à textu
 alienum. 4. verba quoque ista quæ ultimo loco in responsio-
 ne ad discipulos subdit Christus: *Beati, qui non fuerit scandalizatus*
Opinio IV. in me, quæstioni neutiquam responderent. Alii, Baptistam inter-
 rogasse, an Christus moriturus esset, & ad limbum descensurus, ut
 eum etiam ibi præveniret, & ejus adventum annunciando ageret
 præcur-

præcurforem. Hæc sententia ascribitur ex vetustioribus *Grego-*
rio, Eusebio, Venantio. Ex recentioribus crambem recoctam in suis
 scriptis apponunt *VVernerus Abbas*, qui in *lib. Desolationum* ita in-
 quit: *Spiritus Prophetia prophetantis animum aliquando tangit ex presenti*
& non ex futuro, ut Iohannes ait: Ecce agnus Dei. Moritatus autem re-
 quisivit per discipulos suos dicens: *Tu es, qui venturus es.* In quo ostendi-
 tur, quod venisse redemptorem noverat, sed an per seipsum in infernum descen-
 deret, dubitabat. Tali quippe lapsu pietatis & amoris, non infidelitatis, nec
 sancti crediderunt Christum moriturum. Et *Antonius de Gislendis* etiam
 ex textu rationem pro hac opinione elicere allaborat: *Iohannes,*
inquiens, non dicit: Tu es, qui venisti, quia sciebat ipsum ad salvandum ve-
nisse, sed dicit: Tu es qui venturus es, sc. ad infernum. Imò, *Franciscus Co-*
lletus in con. super hoc Evangelium pag. 22. adhuc audacius progressus,
 non erubuit certos locos communes, ut vocant, seu doctrinas
 inde extruere: Primò sicut *Iohannes* non modò vivus apud vivos præ-
 cursor erat, sed idem officium retinebat post mortem suam apud mortuos,
 ita nos quoq, non sumus contenti dignitate illa aut statu, quem in mundo
 habemus, sed pro viribus agamus ut in posterum ad altiorem statum ve-
 niamus. Deinde diligenter pro animabus defunctorum oremus, & non so-
 lum eis beneficiamus dum hic vivunt, sed etiam post mortem illorum.
 At vanissimam hanc esse collectionem, ac falsissimam niti hypothe-
 si probant sequentia argumenta: 1. quia limbus iste Patrum,
 quem partem superiorem inferni faciunt Pontificii, est purum
 figmentum & hominum otiosorum somnium. Scriptura enim
 sanctos post discessum ex hac vita, non in inferni aliqua conti-
 gnatione, sed in cælo seu manu Dei collocat *Deuter. 33. v. 3. Psal.*
30. v. 6. Luc. 23. v. 46. Ecclesiast. 12. v. 7. Sapient. 3. v. 1. Unde etiam illa
 pro mortuis oratio est frustranea. Ex inferno enim nulla est re-
 demtio. Et qui credit in Christum, non iudicatur, qui autem non credit,
 iam iudicatus est, *Iohan. 3. v. 18.* 2. Si ceteri Prophetæ optimè scie-
 bant Christum moriturum, quomodo is, qui plus quàm Prophetæ,
 & inter natos mulierum maximus, ut *Salvator* noster ipse in ho-
 dierno Evangelio testatur, id ignorare potuit? 3. *Iohannes*
 publicè Christum proclamavit agnum Dei, qui tollit peccata mundi
Iohan. 1. v. 29. quo sanè, clarè simul innuebat Christi passionem &
 mortem, ut evidenter ostendit *Chrysostom. homil. 37 in Matth. Sine*
sanguinis enim effusione nulla sit peccatorum remissio, Hebr. 9. vers. 22.

B 3

4 Si.

4. Sive morte Christi dubitasset Johannes, utiq; eo modo etiam interrogasset: Tunc es ad inferos venturus? non simpliciter, Tu es venturus? s. Quia sic etiam Christi responsio ad interrogacionem non quadraret. Signa namque quæ Christus enumerat, ejus divinitatem & Messiz in carne adventum, non aliquem ad inferos descensum demonstrant. Neque illa ratio Antonii de Gislandis ullius est momenti, siquidem tantum principium petit, & nuda glossa est omnibus Evangelii circumstantiis & tori contextui contradicens. Hinc jure summo D. Chrysostomus contra hujus dogmatis Patronos cum Apostolo 1. Corinth. 14. v. 20, exclamat:

Opinio V.
& vera,

Nolite pueri effici sensibus sed malitiâ parvuli estote. Manet E. hujusquæstionis, interpretatio firma & vera, quam in thesib. supra exposuimus, quamq; ex Orthodoxis Chrysost. Auctor imperf. operis, Hilarius, Cyrillus, Augustinus, Haymo, Chemnitius, Hunnius, Osiander, ac præterea ex Pontificiis, Ecius, Vvuelius, Maldonatus, Stapletonus & plerique interpretes amplectantur, nempe Johannem non sui sed discipulorum gratiâ, quos de Christo subdubitare videbat, Legatos ad Salvatorem misisse. Quod & circumstantiæ omnes, & rationes invictæ ex Scripturis petiæ satis luculenter evincunt. Pergimus itaq; ad alia.

Quæst. IV. An Latina Bibliorum versio vulgata debeat pro authentica haberi?

Magno id conatu evincere sudat Bartheleus in conc. pag. 254. Nam 1. Ex collatione hodierni Evangelii à Matthæo & Luca descripti statuit, discipulos Iohannis in quæstione sui magistri ne verbulum quidem mutasse, sed omnia etiâ quo ad literam retinuisse, & inde mox subinfert, Ecclesiæ imprimis cavendum est, ne novis interpretationibus, translationibus ullis, quicquam antiquæ & vulgatæ sæculi editioni in Latinis derogetur. Cum contra Hæretici quotidie nova sementiasve etiam integras alicubi vel detrahendo, vel addendo, vel immutando, sed tota etiam capita, quin libros etiam plures inter Apocrypha rejiciendo. Hætenus Bartheleus. Liberalem in colligendo ferre possumus, prodigum averfamur. Largimur discipulos Iohannis formam à Magistro præscriptam etiam in id servatam retinuisse, inde tamen nulla consequentia deduci, versionem Latinam Bibliorum vulgatam

gatam pro authentica, omnesq; qui in ea reperiuntur, libros Apo-
 cryphos pro Canonicis habendos esse, quivis mentis compos in-
 telligit. Immo valde iniquum esse illud postulatū parer. 1. quia
 de autore illius versionis nondum constat. Nam quod de Hiero-
 nymo affertur, illud æquē est dubium, cum negari non possit, hanc
 diversam esse ab illa, quam Hieronymus in suis operibus interpre-
 tatur, ut luculenter ostendit *Manserius contra Sreuchum*. 2. Si vel
 maximē Hieronymus autor asserendus, minimē tamen ob id esset
 authentica, cum aliud sit esse vatem, aliud interpretem, ut loquitur
Hieronymus in præfat. in Pentateuch. 3. A fontib, quam sapissimē rece-
 dit, disjuncta conjungit, conjungenda divellit, scaret barbarismis
 & solocismis, menda habet dogmatica, Historica, Chronographi-
 ca, Topographica &c. quemadmodū id fusē à multis hæcenus pro-
 batū fuit, quæ hic repetere nimis prolixum foret. Consule *Lynam*,
Eugubinū, *Bargensem*, *Jacobū Fabrum*, *Ludovicū Vivem*, *Armachanum*, *Val-*
lam, *Erasmum*, *Vatablium*, *Pagninum*, *Ariam*, *Montanum* & alios. Cate-
 rum quod addit Jesuita, Hæreticos (quo nomine etiam nos falso
 solent indigitare Pontificii), nova quotidie Biblia formare, an-
 tiqua corrumpere &c. id nos nequaquam ferit, cum nihil magis
 studeamus in nostris Ecclesiis, quam ut omnes translationes fiant
 fontib, ipsis conformes, & ut cum veritate Hebraica in Veteri,
 vel Græca in Novo Testamento quā maximē consentiant. Quod
 verō subjicit de libris quibuldam, quos dicit nos inter Apocry-
 phos numerare, propterea damians nostram sententiam, eō pro-
 pter dubio respicit ad Patres Concilii Tridentini, qui omnia scri-
 pta etiam à veteri Ecclesia inter Apocrypha recensita, modò in vul-
 gata Latina extant, ut librum Syracid, Judith, Sapientia, Tobia,
 Baruch, Maecabæorum &c. sine discrimine ad Canonem referunt,
 ac æqualem auctoritatem ad dogmatum Ecclesiasticorum autorita-
 tē confirmandā obtinere statuunt, qui secus dixerit, eū anathema-
 te percutiunt sels. 4. decret. 1. At parata est responsio. Licer hi li-
 bri non contineant doctrinam planē impiam, tamen examinati
 ad sacræ Scripturæ canonem, non omni ex parte conveniunt, sicut
 reliqui, neq; divinam illam majestatem, veritatem, sapientiam &
 Spiritum, quem Prophetici & Apostolici, redolent, unde meritò
 Apocryphi, id est, secreti, absconditi & ignoti nominantur. 1. Quia
 non sunt *Sels. versos*, vel à Prophetis scripti, 2. Nomina autorum sunt
 incognita.

*An omnes
 libri in La-
 tina Bibliā
 comprehen-
 si sint Ca-
 nonici.*

incognita. 3. Christi & Apostolorum in N.T. desuntur appro-
batione. 4. Alio quàm Hebræo idiomate consigniti. 5. In verita-
tem historicam & chronologicam impingunt. 6. Eorum autores
suz scriptiois veniam deprecantur. 7. Ab Ecclesia veteri non
sunt digni habiti, ut ad confirmationem dogmatum publicè lege-
rentur in cœtu fidelium, quemadmodum testatur *Autor expositionis*
in symbolum apud Cyprianum. Vid. D. Chemnit. in Exam. Conc. Tri-
dent. part. 1. & Rev. ac Clariss. D. Præses in Prælect.

Pars II. De Responsione

CHRISTI.

Responsio XIV. Hactenus de missione & quæstione Iohannis; sequitur
Christi duo responsio Christi, quæ constat non nudâ asseveratione, sed 1.
continet, mandato. 2. *tacitâ reprehensione* scandali accepti: Mandato disci-
Mandatum puli jubentur renunciare Iohanni. 1. Audita, 2. Visa, conciones
& Admoni- videlicet Evangelicas. Eantes, inquit, *renunciate Iohanni* à discipulis
tionem. *qui* *blæmæ,* quæ auditis & videtis v. 4. Vulgata, quæ audistis & vidistis.
Mandatum Sed de re præsentī loqui videtur Salvator. Scribit namq; Lucas c. 7.
erat de re- v. 21. eâdem hora, quâ sc. Iohannis discipuli venêre ad Christum,
bus visis & ipsum multos sanasse à morbis, & plagis, & malis Spiritib. & multū cœcis
auditis Jo- hannis re-
nunciandâ. visum donasse. Cyrill. lib. 2. thesaur. cap. 4. ita hæc verba recitat: Quæ
audistis à Prophetis, & vidistis per me consummata. Quæ interpretatio,
si de Prophetis in Scriptura loquentibus intelligatur, non est ab-
soluta.

XV. Sic adhuc clarius totam discipulorū Iohannis expeditio-
nem, ut & responsum Christi Lucas, quam Matthæus exponit, di-
cit enim v. 20. Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt, Iohannes Ba-
ptista misit nos ad te, dicens: Tu es ille qui venturus es, an alium expectabi-
mus? In ipsa autem hora multos curavit &c. Et respondens dixit illis: Eun-
tes renunciate Iohanni, quæ audistis & vidistis. Sicuti ergo Iohannes
alienam personam in se transtulerat, ita Dominus ei renunciari
jubet, quod magis observandum erat ipsis discipulis.

Messiam cur XVI. Quod autem Christus non verbis expressis responderet,
se Christus Ego sum Messias, causa procul dubio hæc erat, quia obijcere po-
apertè non tuissent discipuli Iohannis cum peritinacib. Phariseis Iohan. 8. v. 13.
sit professus. Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum. Quia
igitur

igitur nudæ asseverationi vix credidissent, ac Baptista legationem
ita instituerat, ut Christus non tam verbis affirmaret, quam ope-
ribus demonstraret, se esse verum Messiam; hæc enim animum
possunt reddere ἀπελάττον, siquidem ut Chrysost. ait, Homil. 37.
in Matth. Testimonium, quod à rebus trahitur, certius est quàm verbum &
absq. ulla suspitione. Et Salvator ipse Iohan. 5, v. 36. Ego habeo testimonium
maius Iohanne, opera enim quæ dedit mihi Pater, ut ego perficiam, ipsa opera,
quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quod Pater miserit me. Et c. 10.
v. 37. Si non facio opera Patris mei, nolite credere, sin verò facio, etiamsi
mihi non credatis, operibus credite, ut cognoscatis & credatis Patrem in me
esse, & me in Patre. Ideò Christus mentem Iohannis probè perspi-
ciens, responsi loco miracula quantitate magna & numero multa
(Francis. Coster. conc. 2. illa miracula fuisse plura censet quàm cen-
tum, quod tamen ex textu probari haud potest) in illorum con-
spectu edit, & Evangelii doctrinam populo, sin primis verò disci-
pulis exponit, atq; hæc iubet Iohanni renunciare.

XVII. Sebast. Barradius adhuc aliam huius facti comminiscitur *Barradii*
causam, videl. quoniam Iudei Messiam Regem expectabant. Iam si Messiam *ratio eur*
se expressè diceret, id est Regem, Phariseos ad accusandum, Romanos ad oc- *Christum ex-*
cidendum excitaret: ne igitur ante destinatum tempus passioni ansam daret, *pressis ver-*
palam Messiam & Regem se esse affirmare nolebat. Quamvis verò hæc *bis non re-*
ratio non adeò absurda videatur, tamen textus circumstantiis non *sponderit*
convenit, fuit enim ex falso præsupposito, quasi Iohannes suâ le- *lubrica.*
gatione tantum hoc quæsierit, ut Christus se expressis verbis
Messiam assereret, quam tamen Barradii opinionem supra refuta-
vimus part. 1. quæst. 3.

XIIX. Retinenda igitur est nostra de Christi responsione data *Sic de Chr*
ratio, ex qua sanè discipuli invictam efficere potuerunt *Sic de Chr*
Quicunq; illa præstat officia, quæ Messia propria futura jam olim *Christum*
per Prophetas prædictum fuit, ille est verus Messias. Jam verò *verum esse*
hunc Jesum Mariæ filium illa omnia officia, quæ Messia futura *Messiam*
erant propria, reipsâ præstitisse & opere complevisse ex miracu-
lis & rebus gestis manifestè liquet. Ergò quin ipse sit verus ille &
promissus Messias, nemini potest & debet esse dubium.

XIX. Opera autem illa in specie commemorantur v. 5. I.
τοῦτο δὲ ἀνακλέπτει, ὅτι οἱ ἰδὲν. Beza & Tremellius, visum recipiunt, ad
præpositionem ἀνὰ exprimentam, quibus tamen resistit Herbor-
nensis

nenſis Piſcator, & verbum ἀναγγεῖν ſimpliciter per τὸ videre, ex collatione ſequentium membrorum rectius vertendum æſtimat. Et eſt enunciatio hæc: *Cæci vident*, intelligenda non in ſenſu composito, ut loquuntur Logici, ſed ſenſu diſiſo, hoc modo: Qui ante fuerunt cæci, nunc vident. Sic & iſtas propoſitiones accipe: claudi ambulant, ſurdi audiunt. *Præponuntur verò cæci*, ait Salmeron, *quia in teſtimonio Eſaiæ ſunt primi. Et quia multi erant teſte Luca, & quia omnium pretioſiſſimus ſenſus eſt viſus.* II. *Claudi ambulant.* III. *Leproſi mundantur.* Sirus interpres מְרַקְקִים & Leproſi. IV. *Surdi audiunt.* V. *Mortui reſurgunt.* VI. *Pauperes exangelizantur.* ἀναγγελλίζονται, quod poſtremum miraculis Chriſti certo reſpectu non immeritò annumeratur.

ἀναγγελλίζονται
hic ſignificationem
non obtinet.

XX. Vocem autem hanc Theophyl. Euthym. & Salmeron activè interpretantur, q. d. pauperes prædicant Evangelium. Etſi verò non difficeamur verbum hoc & activam & paſſivam ſignificationem in Scripturis obtinere, tamen quo minus hic activè exponi poſſit, obſtat, quia Chriſtus inter miracula reſert, quòd pauperes evangelizentur, atqui miraculum nullum eſt ut pauperes Evangelium annuncient, cum etiam viliffimi homines maximarum rerum poſſint eſſe nuncii. Quod autem pauperibus prædicaretur Evangelium, illud valdè mirum erat, quia hoc nihil aliud eſt, quàm gratuitum æterni D. & Patris favorem, & quæ hinc reſultat, remiſſionem peccatorum & regnum cælorum illis p. mittere, Matth. 3. v. 2. Cap. 4. v. 17. Cap. 9. v. 35. & alibi. Jam quid admirabilius, quàm pauperem Dei amicum, immò Regem fieri? Et hùc rectè accomodat Lyra dictum illud Matth. 5. v. 3. *Beati Pauperes Spiritu.*

XXI. Deinde voluit ſimul Dominus hiſce verbis indicare vaticinium Eſa. 61. v. 1, cujus etiam mentionem facit Luc. 4. v. 18. in ſe impleri: *Spiritus Domini ſuper me, propterea unxit me Dominus, evangelizare pauperibus miſi me.* In Græco ἀναγγελλίζω τοῖς πτωχοῖς ἀπὸ σαλῆς με, ubi rurfus paſſivè iſta enunciatio interpretanda eſt, non activè in ſenſu, quem prædicti Autores urgent. Accedit autoritas Paraphraſis Syri, qui habet מְרַקְקִים מְסַבְּרִים & *pauperes accipiunt Evangelii nuncium.*

XXII. Sed hic ſiccò pede prætereundum non eſt, in vaticinio illo Eſaiæ reperiri vocem עֲנִיִּים hoc eſt, *Manſueti*, quibus opponuntur ſuperbi & ambitioſi. LXX. autem interpretes reddiderunt

runt per *μακρῶν*, id est pauperibus, quasi in Hebr. esset *ענין* quod
& in aliis locis quamplurimis fecere. Verum possunt LXX. excu-
sari, quia inter hæc duo vocabula non admodum magna est signi-
ficationis discrepantia, descenduntque ab una Rad. *ענן*. Nam
qui pauper est, is plerunque etiam est humilis & mansuetus, multa
patitur, neque ita se extollit & aspero supercilio alios contemnit,
sicut facere solent divites.

XXIII. Tacita reprehensio discipulorum Johannis ob acce- *Reprehensio*
ptum scandalum continetur. *6. Beatus, & idcirco non scandalizabitur & ipse* *& simul ad-*
qui non fuerit scandalizatus in me. Erasmus vertit, *qui non fuerit offen-* *monitio*
sus per me, ut sensus dicti esse possit, illam esse beatum, quem Chri- *Christi re-*
stus non offenderit. Sed hoc textui non congruit. Planior & *sponsio an-*
nexa.
expeditior explicatio est, Christum gravissimo hoc epiphonemate
discipulos Johannis & fideles quosvis hortatum esse, ut missa
omni dubitatione se pro vero Messia agnoscerent, quasi diceret:
Vos dum credere detrectatis me esse Messiam, in me scandaliza-
mini. At nolite hoc facere, credite, etenim beatus est, qui in me
non fuerit scandalizatus, infelix, qui fuerit. Nam ut credentibus
sum lapis angularis, electus & preciosus, in quem qui crediderit, non con-
fundetur, *Esai. 28. v. 16. 1. Pet. 2. v. 6. ita incredulus: sum petra scandali &*
lapis allisionis. Esai. 8. v. 14. Roman. 9. v. 33. Positus in ruinam multorum, Lucae
2. v. 34. Quod Judæis eventurum Propheta *Esaias cap. 8. prædixit,*
idque sic implerum esse Apostolus refert *Rom. 9. v. 32.*

XXIV. Brevis sed verbis & factis sat valida & magnifica
hæc erat Christi responsio, quâ discipulos Johannis ad magistrum
suum remittit. Sciebat enim omniscius Dominus, si discipuli hæc
Baptistæ sint exposituri, quod ipse hinc ansam arrepturus esset,
singula responsionis membra prolixius ex Scriptura, ex qua tota
responsio deprompta erat, deducendi, & hunc Christum Mariæ
Filium esse verum Messiam divinitus promissum demonstrandi.

QVÆSTIONES DUBIÆ EX SE- CUNDA PARTE EVANGELII.

Quæst. I. *An Pontifex Romanus sit verus contro-*
versiarum Theologicarum judex?

Texus hujus nostri circumstantias, qui probè attendit, facill
negotio

Controver-
siarum re-
ligionis nor-
ma sola
Scriptura.

Papa domi-
nium supra
Scripturam
extollunt
Pontificii.

negotio deprehenderet, controversiarum religionis judicem con-
stituendum esse non Papam Romanum, aut ejus purpuratos sa-
tellites, sed sacram Scripturam, & in Scriptura loquentem Chri-
stum. Primò enim Iohannes ortà inter suos discipulos dubita-
tione de Messia, non sibi aliquod ex proprio cerebro petitum,
arrogat judicium, quamvis esset plus quàm Propheeta & inter na-
tos mulierum maximus, verum ad Christum eos cum quæstione
ista ablegat, ut ab illo certitudinem fidei haurirent. Deinde Chri-
stus quamvis esset unigenitus Dei Filius, de quo Pater de cælo re-
status est, *Hunc audite*, hanc tamen controversiam ipse propriis
suis verbis terminare noluit, sed verbum à Prophetis scriptum,
judicem ponit, & totam suam responsonem ex Scriptura depromit,
Confer loca Esa. 35. v. 5. c. 61. v. 1. Et cap. 26. v. 19. Quia itaque
Baptista discipulos suos mittit ad Christum, Christus autem ad
Scripturas, utique in controversiis religionis Scriptura perpetuò
consulenda erit, quid Christus, quem altissimus Pater audiri
vult, nobis in ea respondeat. Accedit gravissima sententia Chri-
sti Joh. 5. v. 39. *Scrutamini Scripturas, quia in illis vitam æternam habetis,*
& illa sunt, quæ testantur de me. Etsi autem hæc Sole meridiano
sint clariora, tamen conjurati Papæ in colloquio Ratisbonensi au-
dacter evomere non sunt veriti, judicem generalem, legitimum
ordinarium omnium controversiarum, quæcunque possint ori-
ri in negotio religionis, esse Pontificem Romanum, sive solus de-
finiat aliquid, sive cum Concilio generali. Hunc judicem semper
esse infallibilē, quando ex cathedra definit, quòd Pontifex nulli er-
rori obnoxius pag. 35. 142. 208. Immò quod magis mirandum,
eò impudentiæ processit Esavviticus Spiritus, ut in defectu alio-
rum argumentorum hoc præsens Evangelium, ex quo nos contra-
rium deduximus, in suam sententiam torquere conatus sit, in quo
præcipuè se ostentant Grodicius & Bartschius. Rationes pro se ad-
ducunt hæc. 1. quia in propria persona à discipulis interrogatus Christus,
in propria persona non respondit, sed ad ordinarium Doctorem eos remisit.
2. quia Christus Scripturam quidem, sed non locum citavit, ne discipuli eam
legerent aut interpretarentur. Et hinc volunt colligere, non im-
mediatè ex verbis Christi seu Scripturis, sed ab harum ordinariis
interpretibus (quorum summum caput est Pontifex Romanus)
omnium controversiarum decisionem petendam esse, adeò ut licet
eum sit

tum sit cuius pio Christiano & Catholico in omni religionis questione am-
 bigere, quamdiu de Ecclesia certa definitione non constat, ut loquitur Bart-
 scijs pag. 250. Resp. Committit Jesuita fallaciam *magis rō pū*
ἀντιον ὡς ἀντιον. Non remittit Salvator discipulos ad Johannem,
 ut ipse in hoc religionis negotio, propria autoritate & ad placitū,
 juxta praxin Papæ Romani, aliquid simpliciter vel affirmet vel ne-
 get, sed suppeditat ipsi certam materiam, nempe Scripturæ dicta,
 & certum canonem ac metam præfigit, personam videlicet &
 officium Messiae, ad quæ ista omnia pertinebant. Deinde non est
ἀντιον verum, Christum in propria persona discipulis non respon-
 disse. Quid enim sibi volunt ista verba Christi in Evangelio:
Quæ auditis & videtis, ut videlicet Johanni renuncient non tantum
 miracula, quæ in oculis incurrebant, verum imprimis salutarem
 doctrinam, quam de Christo audierant, quæque sine dubio signi-
 ficationem, finem & usum miraculorum, & verum Messiae of-
 ficiū declaravit. Hinc primo loco dicit, *quæ auditis*, postea, *quæ*
videtis. Tertio quin imò etiam alibi Christus in propria persona
 respondit, & non ad ordinarios Doctores, errantes ablegavit, sed
 ipse ex Scripturis definitivam sententiam desumfit, ut *Matth. 5, v.*
20. 21. 27. cap. 16. v. 6. cap. 22. v. 31. & 43. Quartò Christum, eo quod
 loca Scripturæ non citavit, Johannis discipulos à Scripturarum
 lectione arcere voluisse, vana ac futilis glossa est contra Christi in-
 remissionem & mentem efficta *Iohan. 5. v. 39.* Satis erat viam ad Pro-
 phetas stravisse, non opus fuit singula eorum nomina & Scrip-
 turæ capita recensere. Postremò quid per Ecclesiam intelligit
 Bartscius, cujus decretum in omnibus controversiis expectan-
 dum censet, non potest esse obscurum, nempe Ecclesiam Roma-
 nā, in qua caput summū non Christus, sed Paulus V. vel Pontifex
 aliq. At quomodo is generalis iudex, q̄ hæresin in pectore fovere, *Papa iudex*
 & de ea suspectus esse potest? quomodo legitimus & ordinarius *incōtrover-*
sis religio-
nis esse nō
 qui jus suum judicandi nunquam demonstrare valuit? Quomodo *quit.*
 infallibilis, qui immediatam perpetuamque Spiritus S. assisten-
 tiam non habet, cum in interpretatione Scripturæ hallucinari pos-
 sit, teste *Alphonf. lib. 1. contra Hæres. c. 4.* & actu ipso non semel errave-
 rit. Neque enim curat vel Scripturam, vel Concilia, vel Sanctos
 Patres. Hinc Calixtus Papa statuit esse omninò necessarium,
 ut quemadmodum Dei Filius venit, ut faciat voluntatem Patris
 sui,

tui, ita omnes Episcopi etiam in Concilio congregati impleant
voluntatem Ecclesiæ Romanæ. *distinct. 12. c. 1. Non decet. Legatur
Reverend. & Clariss. D. D. Meisnerus, Præceptor & fautor meus sum-
mo observantiæ cultu æternum prolequendus in Demolitione Mu-
ror. Babyl. Roman. th. 37. 97. & 101.*

Quæst. II. *An bona opera in hora mortis
jactanda?*

Hoc ex verbis illis Evangelii: *Renunciate quæ audistis & vi-
distis*, extruit Costerus pag. 27. *Conc. 2. Quando*, inquit, *Angeli in hora
mortis venient ad accersendam animam, nosq; his verbis alloquentur & in-
terrogabunt: In cælo quidem pulcherrimum Palatium paratum, & Nobi-
lilis quædam corona præparata. Es tu, qui eam accipere debes, aut alius in
locum tuum veniet? Certe illi non verbis placabuntur, tu opera ostendere de-
bes & respondere: Renunciate, quæ audistis & vidistis, hæc sunt totius vitæ
meæ opera, hæc verba, videte num etiã coronam illam promeruerint. At quid
gloriaberis miser homo, qui pulvris es & cinis* Genes. 18. v. 27. Non
sanè gloriatione de operib. Costere, neque nudis verbis, sed fide in
Christum Jesum totum negotium transigendum erit. Pauperi-
bus enim Spiritu, contritis corde & peccata sua agnoscantibus
regnum cælorum annuntiatur, non opinione suâ divitibus & de
bonis suis operibus gloriantibus, ut ex præsentis Evangelio satis
patet. Deinde & omnia nostra opera sunt manca & imperfecta,
ac in iudicio Dei minime consistere queunt, siquidem quotidie
orare cogimur: *Dimitte nobis debita nostra, Matth. 6. v. 12. Et cum
Propheta David: ô Domine ne intres in iudicium cum servo tuo, non enim
esset coram te justus ullus vivens Psal. 143. v. 2. Esa. 64. v. 6. Imperfecta
autem opera, non modò nihil merentur, sed etiam in iudicio Dei
damnantur, juxta illud: Maledictus, qui non permanet in sermonibus le-
gû hujus, nec eos opere perficit Deuter. 27. v. 26. Unde & piè D. Bernhar-
dus serm. 73. super. Cantic: Si iniquitates, ait, observaverit etiam electorum
quis sustinebit? astra non sunt munda in conspectu ejus, & in Angelis suis re-
perit pravitatem: Audi deniq; sanctum & electum quid dicat Deo: Tu re-
misti impietatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore
oportuno. Opus itaq; habent & Sancti pro peccatis orare, ut de misericordia
salvi fiant propriæ justitiæ non sidentes: Omnes enim peccaverunt & egent
miseri.*

miseri cordiâ Dei. Immo quicquid adhuc boni operantur fideles, non
 est ex illis, sed a Deo per Spiritum sanctum in illis operante. 1. Cor.
 4. v. 7. Philip. 2. v. 13. Porro omnis gloriatio operum expressè est *Jactatio*
 prohibita 1. Corinth. 1. v. 28: *Ea quæ ignobilia sunt in mundo & pro ni-*
bilo habita elegit Deus, ut ne gloriatur ulla caro in conspectu ejus, sicut scri-
ptum est: qui gloriatur, in Domino gloriatur. Et Luc. 17. v. 10. ipse Salva-
 tor noster ait: *Vos, cum feceritis omnia, quæ mandata sunt vobis, dicite:*
Servi inutiles sumus. Caterum vana ista in hora mortis operum ja-
 ctantia propterea etiam vitanda erit, quia etiam sanctissimi quique
 cum Apostolo Paulo fateri necessum habent, *se esse imperfectos* Phil.
 3. v. 12. *in carne sua non habitare bonum* Roman. 7. v. 18. & cum Johan-
 ne: *Si dixerimus peccatum non habemus, nos ipsos seducimus & veritas in*
nobis non est 1. Johan. 1. vers. 8. Uterius: Si nostra justificatio coram
 Deo non est ex operibus, sed per solam fidem in meritum Christi,
 utique nulla erit ista in agone mortis operum ostentatio. At ve-
 rum prius Rom. 3. v. 20. & seqq. c. 4. v. 2. & 5. Gal. 2. v. 16. Ephes. 2. v. 8. 9.
 Tit. 3. v. 5. Ergo & posterius. Quamvis igitur bona opera, tanquam
 effectum & fructum veræ fidei & novæ obedientiæ necessariò
 consequentem etiam in nostris Ecclesiis urgemus, siquidem verâ
 fides, sine qua impossibile est salvari, si non *ergo nullo* & effectu
 externo, tamen *patitur* & affectu interno charitatem
 semper conjunctam habet, inde tamen inferre non licet, aliquo-
 modo illa coronam aut nostram salutem coram Deo promereri, vel ut Co-
 l. 3. v. 28. loquitur, illi nos Cælum lucrari posse. Ubi etiam obiter
 notandum temerarium Th. Stapletoni facinus, qui in *Prompt. moral.* *Stapletoni*
 super hoc Evangelium, Lutherum scandalum, immò insaniam scandali
 passum esse dicit, quod statuit, justitiam Dei in Evangelio esse, qua sumus
 iusti per fidem, credendo solum in Christum, & ejus justitiam nobis imputa-
 tam apprehendendo per fidem. Quæ tamen Lutheri sententia ex præce-
 dentibus contra Jesuitam & ejus meritum operum satis stabili-
 tur, ita ut plura ex Scripturis adducere minimè sit necessum. Lon-
 ge ergo rectius scripsit, quamvis & ipse homo Pontificius Pelbartus
 de Themessvar sermon. 2 in hanc Domin: *Quia sine fide impossibile est*
placere Deo. & quia per solam fidem in Christum habetur beatitudo cæle-
 stis, ideo Christus dicit, *Beatus, qui non fuerit scandalizatus in me.* Hæc
 ille.

Quasi.

Quæst. III. An à Lutheranis justè exigantur miracula?

Miracula
in Papistis
qualia.

Falsi Pro-
phetarum
miracula
adunt.

Magno id zelo & clamore agunt Pontificii scriptores, inter quos iterum non postremus *Francisc. Costerus* qui in *conc. pag. 25. & 26.* miracula infallibilem tesseram statuit immediate vocati à Deo, & addit, Nunquam ullos notabiles reformatores Deum in Ecclesiam mittere solere, ad aliquam mutationem in modo vivendi faciendam absq; miraculis. Proinde ab istis certum testimonium suæ cõmissionis postulandum esse, ad quod Scriptura non sufficit, sed clariora testimonia esse afferenda, nempe miracula. Huic subscribit *Stanislaus Grodicius*, & idèd, ait, Christum discipulos non ablegasse ad Iohannis vocem, sed miracula edidisse. *Conc. 2.* Suffragatur quoq; *Barisius pag. 247.* statuens, miraculorum testimonio nullo unquam seculo penitus caruisse Ecclesiam, & si unquam alias, hoc tempore maxime clarere, contra ministros Evangelicos penitus omnium esse semper expertes. Resp. I. Miracula sua, quæ crepant Papistæ, pleraq; sunt efficta & nunquam contigerunt, qualia sunt plura quæ ex India, & remotissimis terræ partibus hodiè afferuntur. Nonnulla contigerunt quidem, sed vel apparenter tantum, ut falsam speciem arte & fraude Sacrificulorum ita præparatam præ se ferrent, vel etiam contigerunt vere & realiter, sed per illusionem Diaboli. Quo pertinent expulsionones Diabolorum, sanationes ægrotorum, claudorum &c. de quibus omnibus vide fusius differentem Rev. & Clar. Dn. D. Meisnerum in *Antilegio pag. 212. & seqq.* II. Falsis Prophetis & Doctoribus Deus nonnunquam donum miraculorum concedit, non ut falsa religio inde confirmetur, sed ut pii probentur juxta expressa dicta *Deuter. 13. v. 1. & seqq. Matth. 24. v. 24.* Huc referri etiam potest exemplum Magorum *Exod. 7.* Bilhami, Num. 24. unde *Bellarminus* ipse fateri cogitur *lib. 1. de gratia c. 10.* donum miraculorum posse à vera doctrina separari. Subscribit *Salmeron. rom. 4. part. 2. pag. 260.* *Dæmon;* inquiens, nolentibus claritatem veritatis recipere, falsa miracula adhibere solet ad mendacia confirmanda. III. Licet magnum inter vera ac falsa miracula discrimen esse non difficemus, tamen externa specie sæpissimè conveniunt, ut nisi ex doctrina & verbo Dei probentur, discerni haud queant, iterum concedente *Bellarmino lib. 4. de Eccles. cap. 12.* Et *Barisio* ipso, qui tamen addit, illam discretionem à Doctoribus petendam esse *pag. 247.* Prius ergò doctrinam

doctrina fidei è Scriptura demonstranda est, antequam jactentur
vel poscantur miracula. Hinc Christus in hodierno Evangelio
non tantum miracula in oculos incurrentia edit, sed etiam Evan-
gelium pauperibus annunciat, & Johanni renunciare jubet, non
tantum visa, sed etiam audita. Ibi ergo vera est Ecclesia, ubi non tan-
tum videntur miracula, sed & sonat vera doctrina, & audiuntur cõ-
solationes Evangelicæ, quæ in Papatu ferme prorsus expirant.
IV. Judaicũ & Pharisaicum, imo incredulitatis nota est miracula
& signa poscere, vid. dicta *Matth. 12. v. 38. c. 16. v. 1. Marc. 8. v. 11.*
Luc. 11. v. 29. Ioh. 2. v. 18. cap. 4. v. 48. cap. 6. v. 30. 1. Cor. 1. v. 21. V. Lu-
theri religio non fuit nova, sed vetus illa à Prophetis & Apostolis
tradita, & ab iisdem satis per miracula confirmata, adeoque novis
miraculis non fuit opus. Nam *miracula fuerunt quidem necessaria,*
priusquam crederet mundus, ad hoc, ut crederet. Quisquis verò adhuc prodigi-
gia, ut credat, inquit, magnum est ipse prodigium, qui mundo credente
non credit, ut loquitur August. lib. 22. de Civ. Dei c. 8. Et ubi in Scri-
ptura ullum extat testimonium, Deum ultimis temporibus per
miracula velle suam doctrinam propagare? Quin potius hæc
PseudoProphetarũ & AntiChristi fore signa prædicat *Matth. 24.*
v. 24. 2. Theff. 2. v. 2. Apoc. 13. v. 13. Nec probari potest Prophetas
omnes miraculis claruisse. Iohannes Baptista erat plus quam Pro-
pheta, & tamen de eo scriptum est, quod nullum signum ediderit
Iohan. 10. v. 41. Ac contra hoc objicit *Grodicius, non fecisse quidem Io-*
hannem miracula talia, qualia Christus fecit, ipsum tamen alias, & ejus *Grodicii.*
ortum fuisse merum miraculum. Quæ in Nativitate Iohannis conti-
gerunt propriè miracula ad doctrinæ confirmationem directæ,
non sunt dicenda, quemadmodum rursus ipse *Salmeron* fatetur,
dum ait: *Laudatur Iohannes à Christo, qui miracula nulla edidit.* Et post
paucæ: *Iohannes, ut & alii permulti Prophetæ signa non ediderunt.* *Tom. 4.*
Evang. Histor. part. 2. p. 264. & 271. Ac quæstio est hic de iis, non
quæ peracta sunt circa personas, sed quæ fiunt à personis ex plena
voluntate agentibus, & suo modo ad miraculosam actionem con-
currentibus. VI. Quod si tamen adeò rigide in suo postulato per-
sistant Pontificii, miraculi loco illis opponimus, Lutheri tam au-
gustum, admirandum & singulare Reformationis opus, quo
multi è claustris dæmones sunt ejecti, spiritualiter cæci rursus il-
luminati, claudicantes in fide sanari, enervari & papalium tradi-
tionum

*Reformatio
Lutheri est
loco mira-
culi.*

tionum pondere planè emortui læto Evangelii nuntio vivificati ac sub tyrannide Papæ captivi detenti fortiter liberati, ut sic populus, qui in tenebris federat, lucem videret splendidissimam & hilari voce exclamaret: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

Quæst. IV. *An ex miraculis Christi ejus divinitas demonstrari possit?*

Cum Iesus Christus Redemptor noster in mundum venerit, ut opera Satanæ destrueret, Satan vicissim Christi personam, & præcipuè ejus divinitatem per multos hæreticos blasphemè impugnavit, & adhuc hodiè impugnat. Quis enim tam hebes, tam ab omni ratione & veritate averfus, ut ex tot illustribus & planè divinis ac stupendis Christi signis & prodigiis, non etiam divinam ejus naturam agnoscat? Attamen hodierni Photiniani, ne quicquam Christo, præterquam quod nudo homini convenire potest, tribuant, negativam impiè defendere satagunt, & quidem ex hoc inprimis fundamento, quod Christus non propria, sed Dei Patri virtute, (quæ ipsi pro obedientia Patri præstita collata erat) omnia ista fecerit miracula, ut scribit Ostorod. in suis Institut. German. p. 79. & 80. Verum enim verò falsissima est Ostorodi probationis loco adducta ratio, undè & conclusionem, quam inde deducit, talem esse oportet. Sic enim argumentor: Quicumq; pro suo arbitrio, quandoq; vult, & cœlestia loquitur & divina edidit miracula ad suam gloriam, is propriâ non alienâ virtute id facit. Nam & Prophetæ quidem locuti sunt verbum Dei, non autem pro arbitrio, sed cum afflarentur à Spiritu Dei. Vis itidem edendi miracula, non fuit in ipsorum potestate, sed in Dei voluntate posita, nec deniq; fecerunt ista ad honorem proprium, sed ad gloriam Patris. Atqui Christus pro suo arbitrio, quandoq; voluit & cœlestia locutus est, & divina miracula exhibuit ad suam gloriam, Quod præsens Evangelium clarè innuit, Confer locum Luc. 24. v. 19. Iohann. 1. v. 14. cap. 2. v. 11. cap. 5. v. 21. & seqq. Et cap. 14. v. 11. Act. 2. v. 22. &c. Ergo Christus propria virtute divina edidit miracula, & per consequens est verus Deus. 2. Si Christus non propria, sed ex gratia donata virtute edidisset miracula, sequeretur nullum esse discrimen inter miracula Christi & Apostolorum. At consequens est absurdum. E. & antecedens. Major constat. Minorem probò: Apostoli enim virtute

*Discrimen
inter mira-
cula Christi
& Prophe-
tarum seu
Apostolorum.*

virtute Christi & à Christo donata fecerunt miracula, quemad-
modum hoc ipsi palam fatentur *Act. 3. v. 12.* & alibi. At Chri-
stus virtute quidem à Patre accepta, sed in æterna sui generatio-
ne, sicq; virtute sibi naturali & propria, quod ulterius sic demon-
stro: *Matth. 21. v. 29.* dicitur, *Christum per Spiritum Dei ejicere Dæmo-
nia.* Jam verò *Spiritus Dei, Spiritus est proprius Christi Rom. 8. v. 9.* Ergo
per suum Spiritum & per suam propriam divinam virtutem ac po-
tentiam, quæ nihil aliud est, quam ipsa essentia divina, miracula
effecit Christus. III. Quicunq; omnia ista, quæ Deus Pater facit
æquali cum ipso virtute & potentia producit opera, is non eodem
modo, quo Prophetæ & Apostoli edit miracula. Atqui Christus
omnia ista, quæ Pater facit, *ὁμοίως*, æquali cum ipso virtute &
potentia producit opera *1. Iohan. 5. v. 19.* hinc Christus opera fe-
cisse dicitur *ἔδραϊς ἄλλος ποιεῖν*, quæ nemo alius fecit *Iohan. 15. v. 24.*
& in miraculosis sanationibus ex seipso vim prodixisse ait *Matth. 9. v. 30.*
Luc. 8. v. 26. Apostoli verò omnia sua miracula præstiterè in-
nomine Iesu, ipsiq; soli istam virtutem tanquam auctori ascripse-
re, ut *Matth. 10. v. 1. Luc. 9. v. 1. Act. 3. v. 6. & 16. cap. 4. v. 10. cap. 9.*
v. 34. cap. 16. v. 18. E. Christus alio modo miracula operatus est,
quam vel Prophetæ vel Apostoli, nempe virtute propria divina.
Postremo deniq; si finis principalis omnium miraculorum Chri-
sti fuit, ut pro vero & naturali filio Dei agnosceretur, utiq; Chri-
stus etiam divina propria virtute ea edidit. At verum prius, uti li-
quet ex dicto *Iohan. 20. v. 34:* Multa alia signa edidit Iesus, quæ non sunt
scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, ut credatis Iesum esse Christum
illum filium Dei, & ut credentes vitam habeatis per nomen ejus. Sed qualis
ille Filius Dei? nempe qualem Apostolus Thomas eodem capite
v. 28. confessus est, qui sit Dominus noster & Deus noster, Ichovah
Elohehu. Ergo & posterius verum erit. Concludimus itaq; me-
morabili sententia Damasceni, quæ olim contra Arianos usus est:
*Ὁ Ἰῶν Σαυατορ τῆς αἰῶνς εἰσα ὅλα τὰ παρὰ τὴν φύσιν
ἐγένετο: ἐνέγενετο δὲ θεὸς ὑπὸ τὰ δάματα.*

*Finis prin-
cipalis o-
mnium mi-
raculorum
Christi quæ
sit.*

Quæst. V. An etiam divites & potentes evangelizentur?

Nondum ineptire cessat Iesuita Barrius, & ut doctrinam
quam nos amplectimur Evangelicam, quovis modo suspectam
reddat,

reddat, ita ad verba Christi, *pauperes evangelizantur*, infert: *Novi Evangelismi* (intelligens Reformationem religionis à Luthero feliciter transactam, cui aliquot Principes subscripserunt) *contraria fuit propagatio à Nobilibus primam*, ut adhuc *Potentes hæresis primò invadit &c.* Vide ipsum pag. 255. 256. At nugæ hæ sunt, inscitia & malitiæ soboles. Christi enim sententia non excludit Nobiles, Divites & Potentes, siquidem ea respexit ad vaticinium *Esa. 61. v. 1.* ubi vocabulum *ἰσχυρῶν* invenitur, quod non nobilibus & divitibus, qui & ipsi humiles, mansueti, & Spiritu pauperes esse possunt, sed tantum superbis & fastuosis hominib. opponitur, ut supra probatum dedimus th. 22.

Fideles

omnes cur à Christo vocentur pauperes.

Appellat a. Christus omnes fideles, pauperes & 1. quidem ne propter miseras & afflictiones, quas credentes in hac vita sustinere coguntur, arbitremur nos exclusos esse à regno cælorum, 2. ne externam felicitatem nobis imaginemur in Evangelio, nec deficiamus, si calamitas fuerit subsequuta. 3. ut opulentiores suas divitias pro nihilo habeant, neque cor suum in iis ponant, si velint Christo rectè inservire, & aliquando æterna beatitudine frui,

Divites & potentiores aliquos Christi confessores.

Chemnit. in Hartm. Adde loca Psal. 62 v. 11. 1. Tim. 6. v. 17. Caterum annon divites erant primitiæ Ecclesiæ in N.T. ex Gentilismo Magi, qui apertis Thesauris magnifica Christo obtulerunt munera, aurum, thus & myrrham *Matth. 2. v. 12?* Vide exempla alia *Genes. 13. v. 7. Luc. 19. v. 2. &c.* Annon sat potens erat Centurio ille *Matth. 8. & Luc. 7.* de quo cōmemoratur, quod multos sub se habuerit milites quodvis ejus mandatum exequentes? Hunc tu Bartsci, à lato Evangelii nuncio excludis. Sed quid de ipso Redemptor noster Christus? *Amen dico vobis, ne in Israël quidem tantam fidem inveni.* Simile quid legitur in Actis de Centurione Cornelio *cap. 10.* Et cur ipsi Pontificii tam sæpe de tot tantisque Imperatoribus & Regibus gloriantur, qui in superstitione & idololatria Papæ contra misellum populum conspirant, ita ut quidam illorum scopice dixerit: nostros piscatores suo reti trahere non grandes cetos & balænas, sed minutos tantum pisciculos. Quicunque ita vel inopia vel aliis calamitatibus pressi, vel etiam peccatorum sensu tacti & extra omnem superbiam positi suam internam miseriam agnoscunt, & ad Dei misericordiam ac meritum Christi unice confugiunt, hos omnes Christus hic per mansuetos & pau-

& pauperes intelligit, ex quocunque etiam genere alias ipsi fuerint, nulla siquidem est *ἡ ποσὶ τῶν πτωχῶν* apud Deum Roman. 2. v. 11. Ephes. 6. v. 9. Coloss. 3. v. 25. Nostram hanc sententiam præter alios etiam scite explicat D Hieronymus, cujus verba refert Barradius in Harm. Evang. nobiscum idem propugnando: Pauperes evangelizantur, vel pauperes Spiritu: vel certe operibus pauperes. Vt nulla inter nobiles & ignobiles, inter divites & egenos in prædicatione distantia sit. Hac magistri rigorem, hæc præceptoris comprobant veritatem: quando omnis apud Deum, qui saluari potest, equalis est &c. Hæc Hieronymus. Ad stipulatur Salmeron tom. 4. tr. 1. pag. 261. Non soli, inquit, Apostoli lætum accipiebant Evangelii nuncium, sed etiam permulti magni Principes literati & opulenti, ut Theophil. Antioch, Lazarus, Nicodemus, Gamaliel, idq. ad sanguinem usq. servarunt. Sed de hac re satis.

Pars III. De Johannis ENCOMIO.

XXV. Benè confecta fuisse à Jesu, quæ ad discipulos Johannis spectabant, jam vidimus. Signis enim atque miraculis illico factis confirmati redierunt; Restabat autem, ut multitudinem quoque ad meliora reduceret, quod parte hac tertia præstitit Salvator, suum de Johanne honorificum edendo testimonium. Ad hoc verò antequam descendat Evangelista, attingit paucis testimonii istius tempus & occasionem, quæ fuit recens Johannis Baptiste adstante universo populo facta mentio à discipulis ab ipso cum certa quæstione ad Jesum missis. Id quod indicatur hisce verbis: *Illus autem abeuntibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Johanne &c. v. 7.*

Qua occasione Christus Johannem laudavit.

XXVI. Sed quare discipulis præsentibus non est locutus de Johanne? Respondet Euthymius: Ne ei adulari videretur. Idem scribit Theophylact. idem Chrysost. cepit dicere Christus discipulis abeuntibus: ne multitudo putaret assentatiunculis gratiam Johannis Christum colligere. Potest huic rationi addi & alia, videlicet, ne Christus discipulis ansam præberet majora de Baptista magistro suo sentiendi, quàm par erat, quia jam antea nimis altæ cogitationes de Johanne medullitè is infixæ erant, quæ vix evelli potuerunt.

Cur non in præsentia discipulorum Johannis.

Finis & scopus laudationis.

XXVII. Testimonium ipsum quod attinet, totum illud eo dirigebat Servator, ut si ex legatione illa dubitatio aliqua de certitudine testimonii Johannis quoad Christum in animis adstantium orta esset, scrupulus iste tolleretur, certoque omnes crederent, ipsum esse Messiam Patribus promissum, ab iisdem expectatum & jam in carnem missum. Sicut ergo Baptista discipulos suos certos reddi voluit, quod Jesus esset verus Messias Patribus promissus, ita Jesus quoque turbis innotescere voluit magnitudinem & constantiam præcursoris sui.

Laus Johannis triplex.

I. Johannis constantia.

XXIIIX. Laus verò Johannis potissimum triplex est. Prima petitur ab ejusdem in doctrina constantia. I. à vite duritia. III. à muneris Prophetici præstantia. Constantiam Johannis commendat Jesus v. 7. Quid existis (quâ voce sine dubio utitur Salvator, ut alludat ad illud Matth. 3. v. 5. Tunc exibat ad eum Hierosolyma, & omnis Judæa, & omnis regio circa Iordanem Et Luc. 3. v. 7 Dicebat ergo ad turbas quæ exibant, ut baptizarentur ab ipso. In desertum (sc. Judæa, in quo Johannes resipiscens, & in Christum credentibus prædicaret regnum celorum, ut Matth. 3. v. 1, legitur) ut videretis arundinem vento agitatam? Per arundinem aliàs significatur quarumlibet rerum reciprocatio & inconstantia, ut 4 Reg. 14. v. 15. hoc loco verò hominum inconstantium & levium ad quamlibet occasionem vacillationem denotat, quasi Christus dicat: Ne existimetis Iohannem adeo esse levem & inconstantem, ut de testimonio, quod mihi apud Iordanem dedit, nunc demùm dubitare incipiat. Nam quod per discipulos à me quæsit, id totum eo spectabat, ut verbis factisque meis ejus discipuli erudirentur. Ipse sanè adhuc constans in sua confessione perseverat. Et cum antea ipsius Baptisma tantâ cum aviditate suscepitis, necesse est vos illum non pro homine instar arundinis ad quemvis venti flatum mobili, sed constante veritatis Doctore agnovisse, idem nunc sentite & ob quæstionem, quam in discipulorum suorum gratiam mihi proposuit, nihil quicquam sinistra de eo suspicemini.

II. In vitam & amittit avaritiam.

XXIX. Severa & ardua vita laudatur nunc secundo loco in Baptista, ut patet ejus de Christo testimonium, quod ad Iordanem de ipso dederat, non ex assentatione quadam, sed ex animo candido, minimeq; fucato, & ab omni mollietie & blanditiæ alieno profectum esse, ac describitur vers. 8. Sed quid existis videre hominem

ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφισμένον? mollibus vestibus (seu mollicina, qua voce utitur Mævius in Epidico, & notatur vestis à mollicitate ita dicta, ut habet Nonius) amictum? Ubi Præpositio ὑπὲρ ex Hebraismo redundat. Vulgata omisso vocabulo ἱματίου simpliciter habet, hominē mollibus vestitum, id est, amicum seculi, qui fruatur bonū ejus, sicut exponit Auctor imperfecti operis. Homil. 27.

XXX. Pergit Christus: ἰδοὺ τὰ μαλακά (subintellige ἱματία ex membro præcedente) φορῶντες, qui mollia gestant. Vulgata, qui mollibus vestiuntur, quasi esset, οἱ μαλακοῖς ἡμφισμένοι, in domibus regum sunt. Lucas nominat vestitū ἐνδοξον, id est, quo illustres & magnifici viri utuntur. Sicut in historia Esther c. 1. v. 3. Principes & potentissimi in Regis Ahasveri aula vocantur ἐνδοξοί. Præterea adhuc notabilem aliam hic interfert vocem, quæ scopum Christi planiorem reddit, dicit enim: καὶ οἱ ἐν τρυφῇ ὑπάρχοντες, qui in luxu vivunt, in Regiis Palatijs esse.

XXXI. Sensus ergo verborum Christi est: Si ideo exivistis in desertum ad Johannem, ut videretis ibi hominem purpura, aut fericeis aliisque splendidis vestimentis superbientem, ac in mundi delicijs viventem, qui & mollia ac blanda sibi dici exoptet, & rursus alijs blandiatur, multum falsi essis. Hujusmodi namq; homines non in deserto, sed in inelytis aulis Regum ac Principum videntur. Iohannes econtra in locis ab hominum frequentia semotis se continuit, in cedens vili admodū & abjecto indumenti genere, contentus quoq; vili & tenui alimento, locustis videlicet & melle sylvestri; proinde nec quicquam opus habuit aliquid in altorum gratiam vel dicere vel facere, quin potius semper sine ullo respectu personarum increpavit malos, ita ut etiam Tetrarchæ Herodi non pepercerit. Idcirco qui gestū suū tantam constantiam ostendit, quomodo potest in suspicionem incidere levitatis, dicente Chryso.

Homil. 38. in Matth.

XXXII. Muneris dignitas & præstantia in Johanne egregiè depingitur, facta ipsius collatione cum Prophetis superioris ætatis tanquam minoribus v. 9: Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis. Quibus verbis confirmat præcedentem sententiam, videlicet rectè Johannem quæsitum esse ut Prophetam; quod verò sequitur: καὶ πλεονάζοντες ἐποφάνητε & plus quam Prophetam, (subaudi, vidistis, cum vidistis Johannem,) est incrementum laudis prioris.

III.

In munere
Prophético
excellentiā.

ris. Erasmus reddit, *Excellentiorem Prophetam*, ita ut vox *ἁγιωγραφ* hic ipsi non sit Adverbium, sed Nomen, quod & nobis arri det, nā & Syrus Paraphraſtes ſimiliter interpretatur. Sensus tamen, quocunque modo vertatur, idem manet, nempe Iohannem ratione ministerii ſui antecellere Moſen & omnes Prophetas. Per *ἁγιωγραφ* enim, *ἁγιωγραφ* & *ἁγιωγραφ*, Græci ſolent vertere Hebræum *יָדוּר*, quod præſtantiam, excellentiam & prærogativam ſignificat.

*Diſtūm
Malachia
3.6.1.*

XXXIII. Hoc verò Iohannis encomium alio in ſuper honorifico titulo Salvator cumulatur, & ſimul prius Malachiæ Prophetæ teſtimonio confirmatur. 10. Hic eſt enim de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit (in Hebræo apud Malachiam ponitur *יָדוּר* à Rad. *יָדוּר* quod in Pihel ſignificat, Expedivit, impedimenta videlicet & obſtacula removendo ut iter ſit apertum) viam tuam ante te. In Hebræo *יָדוּר* ante me. Ex quo liquet, Prophetam introducere Chriſtum loquentem de ſeipſo, Evangeliſtas verò Deum Patrem de Chriſto, ut ſic & Pater & filius Iohannem miſerint. Unde porro inferitur Patris & filii in eſſentia identitas & unitas, & contra blaſphemos NeoArrianos filii divinitas. Fuit enim Iohannes miſſus à Deo, Iohan. 1. v. 6.

*Chriſtiane
an Matth.
locum Ma-
lachia cita-
verit.*

XXXIV. Sed quaeritur, Chriſtusne an Matthæus hoc dictum Malachiæ citaverit? Reſponder Salmeron: Hæc verba Chriſtus præduxit non Matthæus, qui tantum refert, Chriſtum illa dixiſſe, quia afferuntur à Luca, qui ex ſe non ſolet allegare teſtimonia Prophetarum, quia ad Gentes ſcribebat, ſicut & alii Evangeliſtæ duo ut plurimum faciunt: ſecus Matthæus quia ad Iudæos, ad quos ſpectabant Scripturæ.

*Iohannes
quare Pro-
pheta.*

XXXV. Sic itaq; per elegantiffimam *ἁγιωγραφ* vocat Dominus Iohannem Baptiſtam, primò Prophetam, mox amplius quid quæ Prophetam, tertio Angelum, quarto Eliam &c. de quo poſtremo & aliis nominibus, quibus Salvator Iohannem exornat, alibi erit diſſerendi locus. Prophetæ appellatur 1. quia præceſſit Meſſiam in Spiritu & virtute Prophetæ Eliæ Luc. 1. v. 17. 2. quia inſtar Prophetæ futura revelabat Matth. 3. v. 11: Venturus eſt alius poſt me, qui fortior me erit, cuius non ſum dignus calceamenta portare &c. 3. quia Propheticam vitam tranſigebat, & multa divina myſteria per Spiritum ſibi donatum ſciebat.

*Curreliquis
præſtantior
Propheta.*

XXXVI. At illa dignitas, qua & major & excellentior reliquis Prophetis prædicatur, non conſiſtit in ipſa ſubſtantia doctrinæ de

na de pœnitentia, peccatorum remissione &c. Illa namq; eadem
semper sonuit in Ecclesia, sed in annunciationis & agnitionis mo-
do, siue in meliori temporis circumstantia, siquidem cum omnes
ante ipsum in venturum Messiam respexerint, ejusq; diem quam-
vis multis ardentissimis votis expetitur, oculis tamen corpora-
libus videre non potuerint, sed repromissiones à longè aspexe-
runt, ut scribitur Hebr. 1. v. 13. atq; sic illorum omnium sententia
fuerit: *Videbo eum, sed non nunc, intuebor eum, sed non propè*, Num. 24.
v. 17; Iohannes non tantum de eo vaticinatus est, sed & jam in
Carne exhibitum oculis de facie ad faciem vidit, auribus audivit,
& digitis monstravit: *Ecce agnus ille Dei, qui tollis peccata mundi*,
Iohan. 1. v. 29.

XXXVII. Unde quemadmodum major dignitate hi sunt, qui proxi-
mè regum vehiculum equitant; sic etiam Iohannes proximè ipsius adventum
precedens majore gratia fulsit, asserente Chrysost. homil. 38. Et cum Pro-
phetia in cognitione consistat, & perfectius cognoscatur cum sensu & intelle-
ctu, quam cum solo intellectu apprehenditur, ideo visio ista ad perfectionem
quandam pertinebat, sicut Christus dixit: *Beati oculi, qui vident, quæ vos
videris*, ait Salmeron in Hist. Evang. Tom. 4. part. 2. pag. 269.

XXXIIX. Deinde etiam ideo major censendus est quàm ullus
alius Propheta, quod Messiam propriâ manu baptizavit Matth. 3.
v. 13. Quas duas rationes breviter complexus est Hieronymus: *In eo*,
inquiens, Iohannes Prophetis cæteris major est, quod quem illi prædicave-
rant esse venturum, hic venisse digito demonstravit. Et quia ad privilegium
Prophetale, etiam Baptizæ accessit præmium, ut Dominum suum baptiza-
ret &c.

XXXIX. Quin immò tanta erat præditus dignitate & emi-
nencia, ut reliqui Prophetæ de ipso ante aliquot secula vaticinari
non dubitaverint, quemadmodum locus ex Malachia & præterea
dictum Esa. 40. v. 3. ostendunt. Atq; sic etiam intelligitur, cur Iohannes
Iohannes se Prophetam esse negaverit Iohan. 1. v. 21. nimirum, quia quomodo
non aliorum Prophetarum more de longè pòst venturo Messia in
carnem prænunciabas, sed jam præsentem divino spiritu indican-
te cognovit, & aliis demonstravit. Quamquam alio modo Chri-
stes, alio Baptista ipse se Prophetam esse neget. Christus ut majore
tem, ipse ut se minorem indicaret, uterq; tamen eadem ratione,
quia non aliorum more Prophetæ erat.

*Johannes
Angelus.*

XL. Vocatur autem ibidem מַלְאָךְ, Græcè ἄγγελος, quia, verba sunt Euthymii, ἄγγελος dicitur nuntius, & Iohannes quæ sibi dicta erant de Christo, annuntiavit populo, vel etiam quasi angelicam degens vitam, eo quod super terrena elebatur ac cælestia sapiebat. Non defuerunt tamen, ut testatur Cyrillus lib. 1. in Iohan. c. 17. quia ἄγγελος in Scriptura sapissimè pro Spiritu accipitur, qui Baptistam non vita & officio, sed natura Angelum arbitrati sunt. Sed unicuique dictum huic somnio alias futili oposuisse satis est Iohan. 1. v. 6. Et erat HOMO MISSUS à Deo, cui nomen Iohannes.

*Omnes veri
Ecclesiæ do-
ctores Ange-
li.
Filius Dei
quoq; in
Scriptura
Angelus voca-
tur.*

XLI. Caterum non tantum Iohannes, verum etiam alii Ecclesiæ Doctores passim in Scriptura Angeli vocantur, ut Esa. 33. v. 7. Malach. 2. v. 7. Gal. 4. v. 14. Apoc. 2. v. 1. &c. quin imò ipse Filius Dei Christus Jesus Angelus vocatur, ut Genes. 16. v. 7. dicitur מַלְאָךְ Angelus Domini seu potius Angelus Dominus, potest enim utroq; modo exponi & Exod. 14. v. 19. Sic Esa. 63. v. 9. מַלְאָךְ Angelus faciei ejus scil. Iehovæ. Et in hoc ipso Malachiæ dicto c. 3. v. 2. nominatur מַלְאָךְ הַכְּבוֹד Angelus fœderis.

XII. Hæc autem Angeli appellatio, quam Filio Dei Scriptura assignat, non aliquâ essentia inæqualitatē inter Deum Patrem & Filium innuit, neq; Christum spiritibus illis in usum Dei & hominum creatis annumerat, verum de officio Christi Iesu unici redemptoris nostri nos admonet, quod videl. hæc persona ex cōmuni S. S. Trinitatis decreto legationem illam in se suscepit, quâ tum de vero Deo & Evangelii mysterio nos informaret Iohan. 1. v. 18. tum redemptionis nostræ opus carnem humanam assumendo, patiendo, moriendo & resurgendo perficeret Psal. 40. v. 8. Gal. 4. v. 4. tum deniq; perpetua custodia suam Ecclesiam adversus Satanæ inimicum petus defenderet, Psal. 31. v. 4.

QVÆSTIONES EX TERTIA

PARTE EVANGELII.

Quæst. I. An peregrinatio ad loca Sanctorum sit cultus religiosus Deo gratus?

Ita sibi imaginantur cathedræ Romanæ apparitores, inter quos non postremus Iesuita Th. Stapletonus, hoc Paparum decretum duobus

duobus argumentorum generibus constabiliens, in *Prompt-Cathol.*
Domin. II. Advent. Unum desumit ex Scriptura, alterum ex ratione.
 Scripturæ unicum adducit dictum, plura enim invenire haud po-
 tuit, & quidem ex præsentī textu, ubi Servator dicit: *Quid existis*
in desertum videre? De hisce verbis audiamus ipsum discurrentem.
 Iesuītam, sic ille effatur: *Locus hic conveniens est tractandi de peregrina-*
tionē ad loca Sanctorum, vel de reverentia exhibenda Sanctis in hac vita;
seu Eremitis, seu Anachoretis, seu aliis religiosi. Nam Christus hoc loco pere-
 grinationem quandam ipsorum Iudeorum ad videndum Iohannem in deserto
 susceptam laudat, ipsūq; Iohannis propositum vitam in deserto Eremiticam
 agentis magnis laudibus prosequitur. *Ait enim quid existis videre? non*
ait, quem existis audire? Et paulo post: *Sicuti sanctos vivos invisere,*
adire, revereri laudabile est, ita etiam eorum jam defunctorum monumenta,
memorias, reliquias vifitare, ad ea peregrinari pium ac laudabile in Ecclesia
Christi Catholica semper existimatum est. Sed quid est *ἡ δόξα* obijcere
 simplicioribus ac destinato studio & consilio nebulas offundere si
 hoc non est? Quæ enim per Deum immortalem consequentia?
 Christus interrogat Iudeos, cur ad Iohannem exierint in desertū. *in interrogate nō*
& laudate
 E. laudat eos ob peregrinationem ad loca sanctorum susceptam.
 Num omne interrogare est laudare, omne exire, peregrinari?
 Committit etiam Stapletonus *ἡ γὰρ πρὸς οὐδέν ἐστιν ἡ διαίρεσις*, omittit
 enim quæ in isto versiculo statim subjiuntur: *arundinem vento*
agitaram? In quibus verbis laus Baptistæ per negationem contra-
 rii vitii, inconstantiae videlicet, consistit. Nec quicquam illa o-
 mnia ad laudem Iudeorum faciunt ob susceptum iter in desertū,
 neq; Christo tale quid propositum erat, quippe qui totus in laude
 Iohannis hærebat. Cæterum Christus ipse hic verum modum
 monstrat, quo Sanctos venerari liceat, non idololatricè invocan- *Sancti qua*
 do, non vota eis nuncupando, non altaria & sacella extruendo, *pacto hono-*
 non peregrinationes ad eorum ossa & reliquias suscipiendo, sed *randi.*
 præclara Spiritus S. dona, quibus Christo & Ecclesiæ inservierunt
 in eis agnoscendo & prædicando, ac glorificando Deum, qui ejus-
 modi homines fecit illustria & salutaria organa bonitatis & mise-
 ricordiae suæ. Ita quoque discipuli primitivæ Ecclesiæ glorifica-
 bant Deum in Paulo, quod qui antea persecutus fuisset Ecclesiā,
 nunc evangelizaret fidem, quam olim vastabat *Galat. i. v. 23. & 24.*
 Præterea profectiones ejusmodi ad loca Sanctorum multis modis
 super-

Peregrinatio supersticiosas esse probatur. I. Quia nusquam in universa Scriptura
ad loca san- ullum de iis reperitur mandatum divinum. *tholorum meo-* idolo deus necia verò o-
ra supersti- mnis simpliciter est prohibita, & frustra Deus hominum manda-
tio. tis colitur, *Matth.* 15. v. 9. *Coloss.* 2. v. 23. Ac in præceptis Domini
tantum ambulandum est, non in statutis Patrum, *Deut.* 4. v. 2. c. 12.
v. 5. *Ezech.* 20. v. 11. II. Quia benedictionis aut peculiaris gra-
tiæ promissionem nullam à Deo habent. III. Quia nemo seipsum
in vitæ castitatis vel fortunarum discrimen conijcere absq; urgen-
te necessitate debet. Nam *qui amat periculum, peribit in eo, Eccles.* 3.
v. 26. At verò tales *etiam* præsertim feminae temerè se in pericula
præcipitant. IV. Quia Deus ubiq; locorum præsens est, Chri-
stusq; fidelibus suam conversionem sine ullo loci alicujus respec-
tu promisit, *Matth.* 18, v. 20. Et c. 28. v. ult. Hinc *Gregorius Nyssenus*
in orat. contra hæc peregrinationes nobiscum concludit: Vos qui
timetis Dominum, in quibus locis estis, eum laudate, localis enim mutatio,
ut Deus propior sit, non efficit; sed ubi fueris, ad te Deus veniet, siquidem ani-
mæ tuæ diversorium tale inveniatur, ut in te Dominus inhabitet, in ambu-

Rationes:
Scapletoni,
1. Ratio,

letg. At de Scripturæ loco satis. Videamus & rationes, quibus *le-*
muita suis persuadere conatur, Sanctorum loca esse adeunda. Pri-
ma est; Amor & charitas erga Deum & Sanctos singulari pios movet, ut
quemadmodum ipsos, sic & ea, quæ ipsorum sunt, quæq; ad eos pertinent,
libenter videre, honoreq; debito libenter venerari cupiant. Resp. Aliud est
Sanctos ut homines excellentes dum adhuc in vivis honorare &
debitis laudibus extollere, aliud ipsos eorumq; supellestem &
frivola, vel etiam ossa ac vestimenta divino cultu aspicere, & ne-
scio quam Magicam & miraeulosam vim eis ascribere. Prius ipsi
ut verbo Dei analogum urgemus, posterius ut impium & super-
sticiosum damnamus, præsertim cum statutis istis hominum Pon-
tificii affingant opinionem cultus & meriti, sicut & Tridentina
Synodus decrevit, orationem reddi meliorem, digniorem & Deo
acceptiorem, si fiat apud vel ante reliquias sanctorum, utpote
quorum meritis opem imperemus, quæ verbo tamen Dei è dia-
metro sunt contraria, *Matth.* 15. v. 9. *Coloss.* 2. v. 22. Præposteri itaq;
Pontificii Apostolorum & aliorum Sanctorum ossa, corporis ha-
bitum & decalvatum cranium exosculantur, ipsam verò capitis
altum, purum & integrum Spiritum in Scriptis & literis exprese
sum non attrédunt, ac sic instar vulpeculæ *Ætopicæ* elusæ à ciconia
lambunt

lambunt vitreum vas, pulcem non attingunt. Altera causa est
 juxta Jesuitam honor Dei, & Sanctorum, quos frequentibus miraculis & be-
 neficiis Deus talibus in locis honorat. Iterum hoc repugnat Scripturae sa-
 cræ. Omnis enim locus, in quo vera fide invocatur nomen Domi-
 ni, ibi ipse temporalibus & spiritualibus suis beneficiis adest, ibi
 est domus Dei & porta cœli, sicut de Bethel dicit Patriarcha Jacob
 Genes. 28. v. 17. Et Salvator ipse severè prohibet publicas istas sup-
 plicationum & precum ostentationes, ac jubet precaturos in sua
 conclavia introire, & in abscondito Deum invocare Matth. 6. v. 6.
 Sic Iohan. 4. *καὶ ἐν τῷ* Samaritanorum increpat, qui in certum
 Samariæ montem ad puteum Jacobi confluerant: *ἦν* *ἐν* *τῷ* *τόπῳ*
 inquit, & jam est, ut neq. Hierosolymis, neq. hoc in monte sint adoraturi.
 Et notandum hic, ratione creationis universam terram sanctam
 fuisse in conspectu Domini Genes. 1. v. 31: ratione gubernationis
 divinæ, totam terram esse scabellum pedum ejus Esa. 66. v. 1. & to-
 tam esse Domini cum plenitudine ejus Psal. 24. v. 1. 1. Cor. 10. v. 26. quomodo
 At propter peccatum tota eadem maledicta existit Gen. 3. v. 17. ut
 perse in ea nullus detur amplius locus alio sanctior. Per accidens
 verò nonnullæ ejus partes vocantur sanctæ, propter Dei verbum,
 quod in illis purè prædicatur. Ita Hierosolyma dicitur *sancta civitas*
 Matth. 4. v. 5. in qua Jehovah ignis & focus erat Esa. 31. v. 9. Sed
 quamprimum Dei verbum sonare cessat, sanctitas quoq. loci sta-
 tim tollitur. Exemplum habemus in oppido Luz, cui propter di-
 vinam revelationem Jacob imposuit nomen Bethel, i. e. Domus
 Dei Genes. 28. v. 19. & 35. v. 6. Postea verò cum Jerobeam in eodem
 loco ex concepta opinione de loci sanctitate institueret cultum
 aurei vituli, ex Bethel factum est Bethaven, i. e. domus iniquita-
 tis, Hos. 10. v. 15. Idem templo Hierosolymitano accidit. Pessima
 igitur & perniciosa Papicolarum fraus est, quando miseris confi-
 tentibus loco satisfactionis imponunt peregrinationes versus
 Hierosolymam, quæ Turcæ latibulum, vel Romæ, quæ AntiChristi
 domicilium, vel Compstellam, Mariam Loretanam & ad alias
 Sanctorum imagines sensu & mente carentes. Sublatâ namque
 causâ, nempe pura verbi prædicatione, quæ in Papatu flammâ &
 ferro extirpatur, effectus quoq. prorsus evanescit. Tertio, pergit III. Ratio
 Stapletonus, ad excitationem fidei nostræ erga Deum, & ad ostensionem
 communionis ejusdem fidei cum Sanctis, frequens sit à populo Christiano ad
 Sanctos

II. Ratio

Loca, nunc
 an alio san-
 ctior &
 quomodo

Sanctorum loca peregrinatio. Quomodo molestissimis illis peregrinationibus fides erga Deum excitetur, non video, quin potius contrarium sit verum. Inde enim ansa & occasio datur hominibus dubitandi de Dei omnipotentia & misericordia, quasi ipse non possit & velit in omni loco, ubi invocatur, juvare, sed opus sit ipsū peregrē nonnunquam in angulis ignavorum Monachorum, monialiumque septis & claustris quærere, unde tandem nihil aliud nisi desperatio ipsa exurgit. Neque necesse est, ut quando eandem cum Sanctis fidem profiteri volumus, statim ad eorum ossa vel reliquias (quæ sæpius non ipsorum, sed vel latronis vel alterius cujusdam nebulonis sunt) confugere, potest id privatim, domi, vel in publico ejusdem loci cœtu expediri. Tandem concludit: *Has ob causas veteres Christiani ante annos 1200. ad Sanctorum loca peregrinari, Sanctorum monumenta piè ac religiosè visitare soliti sunt: ut hoc genus pietatis, nec recens aliqua superstitio, nec inanis devotio, sed & antiquissimus & gravissimus DEI CULTVS merito censeri debeat.* Quales illæ rationes fuerint, cognovimus. Quod de tempore objicit Jesuita, quo peregrinationes istæ invecæ sunt, non reddit causam ipsius meliorem. Erroris enim antiquitas nihil præjudicat veritati. Et constat quomodo istæ superstitio-

*Superstitio-
num papa-
lium origo.*

nes in Ecclesiam irrepsérunt, nempe quod initio istas falsas opiniones rudis plebeculæ ad evitandum scandalum Episcopi liberè dammare non sint ausi, sicut de seipso Augustinus testatur, & quod ex privata alicujus devotione semel susceptum sanctitatis quædam specie oculos perstringebat, id ab Episcopis postmodum approbatum fuit, quemadmodum iterum fatetur Augustinus, suo consensu sacellum extructum, propter particulam terræ Sanctæ, quam aliquis allatam Hierosolymis suspenderat in ædibus suis, ne à malignis Spiritibus amplius infestarentur. Atque sic ex parvis initiis, lucrosa hæc superstitio in Papatu crevit in immensum, adeò, ut etiam ex eadem gravissimum Dei cultum facere non vereantur Jesuitæ, omnem Ethnicorum idolomaniam in eo longè superantes, ex qua tamen his temporibus, restituta Evangelii luce, Deus nos clementer eripuit. Iccirco

*Vos qui cum IESU itis
Non ite cum Iesuitis,*

Quæst. II.

Quæst. II. An Iohannis vite austeritas Monachorum ordinem stabiliat?

Verissimè olim prædixit Apostolus Paulus, fore ut extremis temporibus quidam desciscant à fide, prohibentes contrahere matrimonium & jubentes abstinere à cibo &c. quæ dogmata doctrinæ Demoniorum vocat 1. Tim. 4. v. 1. & seq. Nam illud in Pontificiis impletum esse, & adhuc impleri videmus, qui certos ordines Monachorum & Monialium insitunt, quibus usum conjugii & certorum ciborum interdiciunt. Atque in his, necessitati alligantes conscientias maximam sanctimoniam ac verum Dei cultum ponunt, quasi hoc pacto non solum sibi, sed & aliis peccatorum remissionem demereri possent, Christi gratiam & remissionem peccatorum ad loca deserta & penetralia restringentes, ut ita & alterum in illis impletum sit Christi effectum, Matth. 24. 23: *Surgent Pseudo-Christi & falsi Doctores, & dicent: Ecce hic Christus, ecce ibi, ecce in deserto est, ecce in penetralibus.* Atque ut hæc ipsorum impossura sub vera religionis specie simplicioribus magis arideat, adducunt Iohannem in deserto victu & amictu austerè viventem, quasi ipse suo exemplo voluerit alios ad similem vivendi rationem trahere, ac superstitiosorum hominum factum eo ipso comprobare. Hinc inter alios *Costerus in expl. hodie. Evang. pag. 33.* Johannem Baptistam non solum primum Monachum N. Testamenti fuisse asserit, sed & monasticam vitam, statum perfectionis appellat, ac Monachis tres peculiare, quasdam prærogativas assignat, quas deinceps videbimus. Verum injuria summa sit Iohanni Baptistæ, ipse nihil minus cogitavit, quam de vita Baptistica & Monastica instituenda, longè alias & planè diversissimas habuit sui facti rationes, propter quas in locis desertis victu & amictu austeriore ministerium suum perageret, nimirum ut 1. Esaiæ de se vaticinium: *Vox clamantis in deserto &c.* actu impleteret. 2. austeritate & novitate vitæ suæ Judæos in admirationem traheret. 3. eosdem ad verbi auditum & salutis Baptismi susceptionem facilius alliceret. 4. pondus severitatis ac veritatis prædicationi suæ adderet, nempe ut sicut durus erat sermo de agenda poenitentia, durus etiam & asper esset victus & vestitus. Qui enim mollibus vestiuntur, scilicet adulatores, in Palatio sunt, qui verò pilis Camelorum, ut Iohannes, in deserto vel carcere. *Vocationem igitur habuit eam ad rem legitimam, Prophetarum etiam.*

*Iohannes
cur in de-
serto duris-
ter vixerit.*

etiam oraculi, denique voce Dei confirmatam: cum vicissim Monachi omni
Dei mandato, verbo & vocatione careant. Siquidem nulli ei præceptum
est, ut hominum reliqua conversatione in Eremitum secedant, eo præsertim
animo, ut monastica vita sua Dei gratiam & delictorum veniam consequan-
tur, ait Magnus Theologus D. Hannus in c. 3. Matth. Privilegia Mo-
nachis attribuit Coserus tria: I. quod habeant perfectam condonationem
omnium suarum peccatorum, non minus ac in Baptismo alii. II. quod Chri-
stus singularem eorum curam habeat, ac de omnibus necessariis prospiciat, fa-
ciat illos perfectos in virtutibus, atque omnia illorum opera efficiat meritoria.
III. Quod Christus collocaturus illos sit in throno suo supra alios Sanctos,
dando illis potestatem iudicandi vivos & mortuos, pag. 34. Lerna autem
hæc est & sentina absurdissimarum maximèque impiarum, non ex
Scripturis, sed ex stolido cerebri dictamine petitarum hypothe-
searum, quas seorsim, sed paucis & breviter excutere libet. Prima est,
habere Monachos perfectam condonationem omnium suorum peccatorum.
Hæc hypothesis ne unico quidem Scripturæ testimonio confir-
mari potest. 2. Cum Scripturis sacris pugnat, quæ omne
peccatorum remissionem soli Christi merito ascribunt Matth. 26,
v. 28. Iohan. 6. v. 51. Actor. 4. v. 12. Ephes. 1. v. 7. Iohan. 1. v. 7. 3. Et quo-
modo falsi isti fratres, qui Dominum nostrum Jesum Christum
negant, haberent perfectam omnium peccatorum condonatio-
nem? Dum enim prædicant jejunare, peregrinari, castitatem, pau-
pertatem vovere &c. viam esse ad beatitudinem æternam, seduc-
unt planè simplices ad persuasionem propriorum meritorum,
& Christum tacent quod perinde est ac si dicerent: Christus tibi
nihil prodest, neque ejus te opera juvare possunt, verum necessa-
rium est te propriis operibus cælum mereri, atque ita Dominum,
qui nos suo sanguine mercatus est, negant, Epistola Iudæ v. 8. Altera
hypothesis icidem falsa est, impia & blasphema. Quod enim
I. in tanta affluentia & omnium rerum copia sedeant Monachi;
id non arguit Christi singularem de iis curam, sed potius eorum
fraudem & imposturam, qua miseram plebeculam expilant & de-
glubunt. Nam ad divinam benedictionem, & preces & labor
assiduus requiruntur, juxta illud vetus: Ora & labora, & Deus
aderit sine mora, cū è contra Monachi ventris causa ab officiis vitæ
præsentis erga suos sese subducant, & saginandos in cœnobis re-
cludant, unde nec secundum Apostolum manducare debent.

2, Thess. 3

2. *Theff. 3. v. 10.* 2. Quam perfecti homines esse possint in virtutibus, supra quaest. 2. ad part. 2. demonstravimus. Dicuntur quidem renati passim in Scriptura perfecti, sed non perfectione cognitionis aut sanctitatis vitae, sed affectatione perfectæ doctrinæ Evangelii, quatenus videlicet toti à Deo pendent, verà fide Christo unice, adhærent, in ejus ¹⁰⁷⁹ omnem spem ponunt, & ad perfectionem totis viribus contendunt, à quo scopo alienissimi sunt Monachi. Et quam fideliter ipsi etiam præsent, quod titulotenus usurpant, nunc ideo dicere omittimus, quod nemini id ignotum sit. 3. Si opera Monachorum sunt meritoria, Christi meritum non erit sufficiens & perfectum. Quantum nostris opellis & satisfactionibus, tribuitur, tantum Christo detrahatur, qui tamē *solus torcular calcasse dicitur* *Es. 63. v. 3.* Et si opera eorū sunt meritoria, poterunt etiam ipsi in propria causa esse Mediatores, & sic frustra Christus pro iis esset mortuus. Unde Orthodoxa Ecclesia in persona Christi recte & pie canit: *Hettestu dir was können erwerben/was dirreft ich denn für dich sterben? kein Arz ist dem Starcken noht / sein Kunst wird an ihm gar ein Spott.* Tertia Colsteri hypothesis est ejusdem farinae cum prioribus, cumque Colsterus ne literam quidem, vel ex Sacris vel ex recta ratione depromptam adducere queat, quam stabiliet, neque etiam speciale pactum sibi cum Deo ipso esse, à quo hanc revelationem acceperit, effari audeat, merito anilium fabularum loca cuncta ista habemus, attendentes potius ad vivam Monachorum effigiem à D. Paulo depictam *2. Tim. 3. v. 6. & 8.*, ex qua sanè longè alius eorum in futuro seculo status colligitur.

III.
Privilegiū

Quaest. III. *An Filius Dei in Scriptura vocetur Angelus?*

Negat hoc audacter Georgius Enjedinus Photinianus in *explicatione*, sive ut verius loquar, in *depravatione locorū Scripturae ad c. 19. Gen. v. 24.* divinitatē Christi, quam ex illo loco demonstrant nostrates Theologi, impugnans, quando ita infit: *Ex ipsa Moysi narratione liquet, media illa, quorū ministerio usus est in hoc supplicio Deus, fuisse Angelos; At Angelos non posse Filium Dei denotare, supra ex Apostolo ostensum est. Probationē verò istā pponit his verbis: Apostolus Hebr. 1. cap. ait: Cui dixit Angelorum, Filius meus es tu &c. In quibus verbis negat Apostolus ullum Angelum fuisse idēssim & Christum Dei.* Sic ergo hinc argumentari

F

licet:

Angelus facie
eius est
Christus.

Angeli
vox est am-
bigua.

licet: Ille est Christus, cui Deus Pater dixit: Filius meus es tu. Et ego ero illi in Patrem. Sed nulli unquam Angelorum, teste Apostolo dixit hæc Pater. E nullus unquam Angelorum, teste Apostolo, est aut fuit Christus. Huc usque Enjedinus. Sed ubi quæso huic autoripudor? ubi fides, ubi conscientia? Christum enim non tantum Malach. 3. cap. In quo Salvator etiam suum ^{ἐπεὶ δεῖ} Iohannem hoc nomine indigitar, verum etiam multis aliis in locis Angelum vocari supra thes. 4. 1. ὁ φανερὸς ἀγγέλων ostendimus. Et quis alius esse poterit Angelus ille faciei Jehovæ salvans eos propter suam dilectionem & clementiam, redimens eos, & ferens eos cunctis diebus seculi, prout describitur Esa. 63. vers. 9. quam verus Filius Dei. Is namque est splendor gloriæ & character substantiæ Dei portans omnia verbo virtutis suæ Hebr. 1. v. 3. Is solus salvum fecit populum suum Matth. 1. v. 21. Is solus ob ineffabilem suam erga nos amorem nos redemit Rom. 5. v. 8. Probatio Enjedinj mera Sophisticatio est, committit enim turpiter fallaciam ^{ἐμπερίεχας}, & ex 4. terminis vitiose argumentum contexit. Angelus siquidem, ut etiam supra inuimus, aliquando est Essentia nomen & definitur substantia creata, intelligens, incorporea, completa. Et hoc modo opponitur & homini & Deo seu Filio D E I. Aliquando verò est nomen officij, & legatum sive nuncium significat, qui legati D E I munere in hisce terris vel functus est, vel adhuc fungitur. C H R I S T U S ergo quando in Scriptura dicitur Angelus, tum illud non in priori, sed posteriori significatione accipiendum est, quia ipse ab æterno existens, in plenitudine temporis in mundum a Deo missus est, ut mysterium ab omnibus seculis absconditum hominibus patefaceret, & sustinendo passionem ac mortem pro totius mundi delictis satisfaceret, nosque cum Deo Patre suo reconciliaret. Adversarius verò in minore propositione sui argumenti, vocem Angeli in priori significatione sumit, & quatenus Spiritum creatum notat, unde conclusionem quoque Sophisticam & fallam oriri oportet.

Catalogus aliorum errorum è Postill. quorundam Adversariorum collectus.

- I. Ignis totum mundum exurturus, antequam Christus adveniat, purgabit bonos, si aliquid purgabile in eis invenerit, quod

- quod si aliqui diutius deberent purgari, acerbius illos affliget, ut ex acerbitate penè suppleatur longa vita temporis. *Pelbartus de Themesevvar super hoc Evang. serm. 1.*
- II. Omnis boni vel mali origo vel initium est in voluntate animæ. Et sic omnia opera oriuntur ex anima cogitando & deliberando. *Idem serm. 3.*
- III. Omnis homo in corpore constitutus liberum arbitrium habet sive ad salutem consequendam, sive ad damnationem. *Id. serm. 4.*
- IV. Ante Christi ascensionem animæ hominum Sanctorum descendebant in limbum Patrum. *Id. ibid.*
- VI. Animæ Sanctorum hominum si peccaverunt, plenè satisfecerunt per condignam pœnitentiam & bona opera. *Id. ib.*
- VI. Christus wird einen jeglichen richten in seinem Sterben / zu dem Himmel / Hell oder Fegfeuer. *Eccius in Postill. conc. 2. sup. h. Evang.*
- VII. Christus hat Johannem vorgeschickt im Sterben end zu der Vorhelle. *Eccius ibid.*
- IX. Per afflictiones & huiusmodi cruciatus pro peccatis nostris satisfacimus. *Costerus conc. 2. p. 20.*
- IX. Plerique Martyres dum ad mortem ducerentur, solebant Deum orare pro aliquo bono, quod isti quidem obtinerent, qui eis honorem exhiberent, eosq; ex animo invocarent. *Costerus ibid.*
- X. Pœna purgatorii excedit omnem pœnam, neq; ex illa quis tam citò liberatur. *Coff. ibid.*
- XI. Christus, qui non habet Papam vicarium suum in terris locum gerentem, nec prospexit Ecclesiæ, quam perniciosè errare tanto tempore permisit, adorando Eucharistiam & imagines Sanctorum colendo &c. & qui supra mille annos AntiChristum regnare in Ecclesia sua pertulit, nec Sanctos secum regnare patitur; profectò alienus Christus est, adulterinus & suppositivus, PseudoChristus, aut lupus rapax potius est. *Alphonf. Salmeron Tom. 4. Evang. Histor. part. 2. p. 202.*
- XII. Oralis manducatio, ubiquitas corporis Christi symbolo ad-
versatur, unde erroneum. *Abrab: Scultetus in Idea Conc. 2. in
Domin. III. Advent.*

Ad

Ad præstantissimum Do-
minum Respondentem.

Cum te lenta febris Furiarum quarta fatiget
DERSCHOVI ô sacri fulgida stella chori,
Non tamen absistis, sed contra audentior instans
In studiis pergis non remorante gradu.
Produco testes doctrinâ atque arte refertas,
Scripsisti dextrâ quas tremulante, theses.
Det Deus ut tandem febris quartana fugetur,
Et redeat membris, qui fuit antè, vigor.
Tunc majora dabis nobis, rectâque Sionis
Conscendes montem, Numine dante, viâ.

JOH. GERHARD. D.

94 A 7385

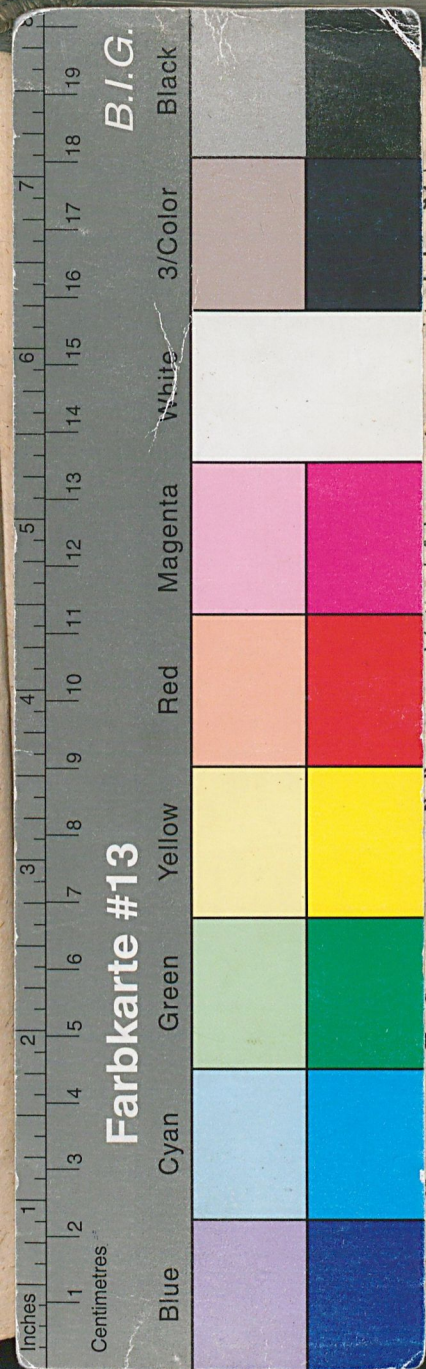
ULB Halle
002 728 095

3

VD17

1. An der ...
2. ...
3. ...

3
A TIO

omin. III.

IS.

I D E

ER HARDO

ROFESSORE

GO

autore omni honoris
ere colendo

proponit

DER SCHOW

rulsus.

ris à sexta matutinis.

C. XVI.

Æ

FEINMANN.